IN GEVEB A JOURNAL OF YIDDISH STUDIES

באַנקראָט • Bankrot

by Katie Brown, translation by Vivi Lachs

In geveb: A Journal of Yiddish Studies (April 2023)

For the online version of this article:

[https://ingeveb.org/texts-and-translations/bankrupt]

באַנקראָט

Bankrupt

Katie Brown
translated by Vivi Lachs

Introduction: Katie Brown was born Gitl Bakon in 1889 in Ulanov, Western Galicia and moved with her family to London when she was twelve years old. They settled in London's East End, which was then a vibrant immigrant Yiddish-speaking community. Though many families moved out to more affluent areas as they could afford it, Brown remained in the East End, chronicling the community with her witty sketches until her death in 1955.

Brown was the most prolific, and often the only, British woman writer who wrote for a number of London Yiddish newspapers and journals. During the 1920s, she wrote a women's advice column for the weekly *Der familyen fraynd* (The Family Friend), using fictional letters to the editor and responses from her pseudonym of "A poshete yidene" (An Ordinary Jewess) to share perspectives on issues pertinent to working class Jewish women. Brown was an active member of the Workers' Circle, where she also gave lectures and wrote for and edited their journal *Arbeter ring*. During the thirties she wrote women's pages for *Di post* (The Post), published theatre reviews and articles, and became especially popular for her many humorous stories about Jewish life in the East End. After the Second World War, Brown wrote very little new material. Instead, from the mid-1940s, she updated the interwar references in her earlier stories to ones relevant to the post-war period, and published them in *Di tsayt* (The Times). Brown wrote in an accessible, vernacular style, and her punchy comic twists engage with major community issues: the position of women, political change, generational conflict, and the decline of Yiddish culture. She produced two books of collected works which were so popular that the well-known Whitechapel (East End) poet Avrom Nokhem Stencl dubbed Brown London's "Yiddish bestseller".

During the 1920s and 1930s, as she was writing and bringing up five children, Brown was also involved with the Yiddish theatre, composing songs and plays that were

performed both in the professional Pavilion Theatre and for amateur theatre groups (such as Workers Circle productions, where she also acted).

The one-act play *Bankrot* (Bankrupt) was published at the back of her first collection of stories, *Lakht oyb ir vilt* (Laugh If You Want To) in 1947. *Bankrot* focuses on an East End family in an economically precarious situation, supported by a hard-working daughter Esther while her brother Benny sits unemployed. Tensions boil over when a love triangle with another couple, Morris and Lily, enters the picture. The play is full of melodramatic moments of anger verging on physical violence and sudden declarations of love. Although the stories in the published volume were edited to refer to the post-war era, *Bankrot* continues to carry its pre-war references. It is hard to pinpoint when it would have been written. In the first scene, Chanah mentions that her son "has become a good pal of the miners." This may refer to the 1926 General Strike which began from a wage reduction for the miners, but affected other industries across the UK including the tailoring trade in the Jewish East End. *Bankrot* is also set during a period of acute unemployment, an extended *slek taym* (slack season), which may point to the Great Depression of the 1930s. Brown generally wrote about current, daily life in her stories, and *Bankrot* was most likely written during the period it describes.

Though *Bankrot* is a highly physical and melodramatic piece, it is not an easily classified play. Indeed, though she wrote in a style that may have been termed *shund* by its critics, Brown was interested in the intersection between the literary and popular theatre and wrote a number of sketches around this issue. The short sketch "Literatur un shund" (*Stencls heftl*, 1945) is a conversation between an actor and a writer. The actor, unimpressed with the attempted literary work of the writer, tells the writer that the only way to succeed in the Yiddish theatre is to write popular plays that the audience likes. The actor explains: "For example, a man comes home from war and finds his wife in the arms of a lover. The husband takes out a revolver and shoots him. Children charge over yelling and making a racket and a policeman runs up and arrests the innocent murderer, and so on. But you have to make sure that it has a happy ending." If *shund* is a continuum, then *Bankrot* sits uneasily between the two possible ends: plays of intrigue and murder with sex and blasphemy, huge casts and melodrama on the one end, and soap opera-style plays with domestic romps, family arguments, fights and love triangles on the other. Brown gives *Bankrot*'s characters a conscience, an earnestness, and an honesty. Yet she writes without affectation in the vernacular, and in a style that draws her audience in to this family's shenanigans. Brown's play does not follow the actor's suggestions to the writer in "Literatur un shund." Instead, Brown seems to cleverly adopt a position where her play is accessible and easy to watch, yet still touches on major issues of immigrant life and the human condition.

I would like to thank Sonia Gollance, Shane Baker, Sarha Moore, my pals in the YidForsh group and the editors for their thoughtful comments and invaluable suggestions.

Bankrupt

A picture of life in one act

Characters
CHAIM-DOVID – A worker, 60
CHANAH – his wife, 55
ESTHER – their daughter, 30
BENNY – their son, 25
MORRIS – a landsman, 38
LILY – his wife, 25

A simple room in a workers home. On the walls are photographs of prominent workers' leaders. A bookshelf, table and chairs. A winter afternoon. There's a fire burning and the table is set.

CHANAH: (*wiping the dishes*) Chaim-Dovid, What's this? Aren't you going back to the workshop now? What's so special about today?

CHAIM-DOVID: (*drinking tea with a lemon slice*) What will I do there? Have a nap? It's better to have a nap at home. I'll tell you what the difference is, and you'll see that I'm right. At the workshop, I doze off like a tailor, but at home I'm allowed to nap like a human being. You see what I mean?

CHANAH: What, there's really no work at all?

CHAIM-DOVID: And when there are a few jobs, the governor says he can do them himself. He gets priority over me. Why else is he a governor? I'll tell you what the difference is – it's simple. He makes a living from our work, and we make zilch from his work. You see what I mean, Chanah?

CHANAH: That's nonsense! You think the governors don't work hard? Believe me, Chaim-Dovid, sometimes he works harder than you. It's just that you work with your hands, and people like him work with their heads.

CHAIM-DOVID: So why are our hands sore and their heads aren't?

CHANAH: Why are you asking me? How would I know? I'm just a woman.

CHAIM-DOVID: (*slowly gets up, stands straight*) Is Benny working?

CHANAH: (*emphatically*) Benny *working*? I know as much as you do. He comes home, eats his fill and goes out again. I haven't had a penny from him for weeks. He

goes to all those meetings, buys maybe ten papers a day and lately he's become a good pal of the miners. He's always demanding to know why everyone is down on them and smears their name. He's got it into his head that people shouldn't have to work. There shouldn't be any rich and poor. So I'm asking you, you think you know it all—is that possible?

CHAIM-DOVID: Oh my goodness, wouldn't it be great if the rich agreed to that!

CHANAH: Oh yes. But in the meantime I'm the one who has to deal with everything (*looks at the clock*) Look, it's already late and Esther hasn't come back for dinner. Poor child, she works herself to the bone. After all, she's the only one bringing wages into this house! (*she wipes her nose with the dishcloth*)

CHAIM-DOVID: She's a good child, just like her father.

CHANAH: A good child, but she has no luck. Other girls her age have been married for years already. I was already a mother at her age, but nothing's even started for her. She's clever and good and not bad looking but no one looks at her, I'm really upset about it!

CHAIM-DOVID: Tell me Chanah, how old is our Esther again?

CHANAH: (*angry*) What sort of father are you? You're just another of my problems. You don't even know how old your daughter is. (*She whispers in his ear*) she's thirty already. Do you have any idea what it means today to be an unmarried woman of thirty?

CHAIM-DOVID: You think I don't know? I know thirty isn't eighteen. Do you think I worry about her less than you do? I don't get a wink of sleep all night worrying.

CHANAH: Oh poor poor you. I'm so sorry for you! You don't sleep, you just snore, and your snoring could wake the dead… All the years I've known you, you've never taken anything seriously, and you certainly don't now, and you call yourself a father.

CHAIM-DOVID: There you go again with your smooth talk. I don't care what you say. I'm going to go for a lie-down, have a snooze and forget about my problems.

CHANAH: Yes, in that way, men are blessed. When you go to sleep, you forget all your problems. But when we women get into bed, that's when all our problems start and who can sleep then?

(*Benny comes in. Chaim-Dovid looks at him angrily*)

BENNY: *(with lots of newspapers in all his pockets, takes off his coat, sits at the table and reads. To his father*) Why are you looking at me like that? Are you angry with me? Have I done something wrong?

CHAIM-DOVID: My darling rascal comes home. Thank God for that. Your mother was worried that you'd got lost.

CHANAH: (*upset*) Oh no! How is it that I have such a good-for-nothing layabout for a son who won't lift a finger to help? What on earth will you make of yourself? What am I to do with you, tell me?

BENNY: Give me something to eat (*continues reading*).

CHANAH: Nu, Chaim-Dovid, do you hear what I have to deal with? Give him something to eat. For God's sake, how does anyone put up with you? And he doesn't even ask. Where do I get your food from? Who gives it to me? It's no concern of his. You come home, eat like a horse and leave again. He wants to save the whole world, and doesn't do anything for himself.

CHAIM-DOVID: Tell me son, why, excuse my asking, don't you try to make some kind of a living? You know that we're only poor workers, and if we don't bring anything in, we won't have anything. Look at your sister: We should feel sorry for her. She's utterly exhausted from work. Is it right that she sweats her guts out supporting you?

BENNY: Dad, I haven't got anything to say to you. First of all, you just said Esther is supporting me. So if I have to give any explanations, it's to her. And anyway, you can say the same about yourself. It's true, Esther does support me. I'm guilty as charged. But it hasn't got anything to do with you. Mum, give me something to eat, I'm hungry!

CHAIM-DOVID: Do you hear how he speaks to his father?

CHANAH: Oh, I'm delighted, it serves you right. Aren't you his father? His tatte, more like his shmatte! A decent father tells his son what to do, and if he doesn't do it, he gives him a few slaps so that he respects him. But you? You're not worth bothering with any more. (*gives Benny food*). It serves you right!

CHAIM-DOVID: Now listen to me, my boy. From this moment on I don't want to find you in this house. Get out, you hear me, move it!

BENNY: (*eating*) I'm not taking any notice of you.

CHAIM-DOVID: (*pacing up and down*) Who are you talking to? Who? I'm asking you, hey? (*thumps on the table*). I'll send you packing like a dog! This is how you treat me when I brought you into this world, huh?

BENNY: If you'd asked me, I could have saved you the trouble of that important task. No big deal…

CHAIM-DOVID: (*angry*) Will you shut up or not?

BENNY: (*coldly*) I'm only saying what's what. Why are you so angry?

CHAIM-DOVID: (*furious*) I'll kill you, I will! (*grabs a stool and raises it in Benny's direction*)

CHANAH: (*jumps in between them*) Okay, okay, calm down. I'm also here. Are you really going to hit him? What do you think? It's a lawless world? (*cries*) Don't you dare lay a hand on him. Do you hear what I'm saying, you wretch?

CHAIM-DOVID: (*disconcerted*) This is just like a mother – one minute she says I should hit him, and the next she regrets it. Just wait, dear mother, he'll break your bones as well.

CHANAH: (*in tears*) It's none of your business. Don't get in between us. I'll come to some agreement with him (*aside*). Wretch, you could try to do this nicely.

CHAIM-DOVID: You deal with this yourselves, I'm out. (*leaves*)

(*Chanah sits by the fire, weeping quietly. Pause*)

BENNY: (*goes and puts his arm around her*) Mum, why are you crying?

CHANAH: Haven't I got enough to cry about? It's like hell here. (*blows her nose*). There's no money coming in. Your father doesn't earn anything, you don't either, and you argue so badly. Oh God, it's horrible!

BENNY: Mum, calm down. It breaks my heart to see you in tears. You'll see, mum, it'll all turn out well. I've got a chance of a good job, and as soon as I start working, I'll give you every last penny. (*He walks to and fro*). What can I do when it's such a terrible time and there's no work out there? And if I leave this house and wander around the streets, and even become a tramp, would that be better?

CHANAH: (*jumps up*) God forbid, son. Who's sending you away? Whatever we have, we'll share. What can I do, I'm only a mother. I suppose this is my destiny. I suppose it has to be like this…

BENNY: No mum, you're wrong. It doesn't *have to* be like this, it's just that it is.

CHANAH: (*about to leave*) What's the difference anyway, that's how it is, so long as we have no other problems. I'm going into the kitchen to heat up Esther's dinner, so call me when she comes. (*leaves*)

(*Benny sits by the fire reading. A knock on the door.*)

BENNY: Come in!

(*Lily enters*)

LILY: Good afternoon. Excuse me, is your sister home?

BENNY: No, but she'll be back soon. Sit down.

LILY: (*sits down, undoing her coat and smiling flirtatiously*) I don't really have time but I'll wait. I have to see her.

BENNY: How come you're so busy and don't have any time to spare?

LILY: I have to go to my dressmaker.

BENNY: Looks to me like you're wearing a very pretty dress, yet you still have to go to your dressmaker?

LILY: (*smiling flirtatiously*) You think this is a pretty dress? Believe me, I've thrown prettier ones away. Just yesterday, I sent six dresses of different colours to my poor cousin because they don't suit me any more.

BENNY: (*bitterly*) Really? They don't suit you, so you sent them off. (*inquiringly*) So tell me, does your husband know about all the dresses that don't suit you any more and you send away?

LILY: Of course he knows. He has to pay for them. And he pays for them with love.
BENNY: No, he pays with money. *You* pay with love and flattery. Seems like your husband loves you very much.

LILY: (*happily*) How do you know that?

BENNY: Well, I figure that you have to love a wife like you.

LILY: So, if I was your wife, would you also love me?

BENNY: How can I know what I would have done? I only know what's here right now. (*pause*). Tell me, do you love your husband?

LILY: (*hesitating*) Well, sometimes, you know...

BENNY: And those 'sometimes' are only because he gives you everything you want … and when he doesn't, huh? Yep, I understand you Lily?

LILY: Maybe you're right.

BENNY: It's a shame that you're not my wife.

LILY: (*embarrassed*) Oh, (*flirting*),what would it be like if I was?

BENNY: I would treat you just as you deserved. (*She grows uncomfortable. Pause.*) You know Lily, you're very pretty (*he takes her hand*). Tell me, what do you do in your free time?

LILY: Sometimes I go to the theatre, sometimes to a dance. But why do you want to know all this?

BENNY: No reason at all. You and your husband are our friends, aren't you?

LILY: Of course, my Morris knows you from back in the old country.

BENNY: Oh yes. Tell me, Lily, when you go to these places you said, you obviously go with your husband, don't you?

LILY: Oh no! Morris doesn't like those things. So he lets me go out wherever I like and with whoever I like.

BENNY: And when you come home late at night, does he open the door for you?

LILY: What sort of question is that? Haha, besides, I have my own key.

BENNY: So you're a madame with a key. That's very nice.

LILY: (*becoming suspicious*) But why are you asking all these questions? Who are you – a judge come to cross-examine me?

BENNY: (*angry*) If only I was, I'd order germs like you to be exterminated. You're a pest in our society.

LILY: What a nerve! How dare you insult me, you sniveling pauper! I've come to see your sister, not you. What a mean thing, to insult me like this! (*leaves quickly, slamming the door*).

BENNY: (*looking after her for a while*) So this is progress! Science has achieved so much, but we haven't yet managed to make women like this one into human beings.

(*Esther comes in*)

BENNY: (*Goes towards her*) Hello Esther, I see you're a bit late for dinner?

ESTHER: Why, have I missed it? (*she takes off her coat*)

BENNY: Have you already finished work for the day?

ESTHER: (*bitterly*) For today, but don't worry, not forever.

BENNY: Don't be silly. You're just not married yet – just get married and work will be a thing of the past. But it'll never end for me.

ESTHER: What won't end? Your unemployment?

BENNY: I can't help it if I can't find any work! You're not my mother. You've got to understand it's not my fault.

ESTHER: I know, I know…

BENNY: Esther, d'you want to come to a lecture tonight? It's an interesting subject and the speaker is really good.

ESTHER: No, leave me alone, I haven't got the patience.

BENNY: If you don't want to, I'll go on my own. Esther, have you got a few shillings? I promise to give them back tomorrow.

ESTHER: And what about yesterday's? You were also supposed to give them back "tomorrow"! But it seems to me like tomorrow never comes. (*She gives him money*)

BENNY: Thanks, you're a sport. Cheerio, bye bye (*goes*).

(*Esther stokes the fire, sings a few lines, sits down and calls*)

ESTHER: Mum, mum!

(*Chanah comes in wiping her hands*)

CHANAH: Did you call me, darling? Will you eat something? I'll just go and bring it in (*she makes to leave*).

ESTHER: Mum, has anyone been here?

CHANAH: No darling, I'll just bring you in your dinner.

ESTHER: You don't need to, mum. I'll eat later.

CHANAH: Later, later. With you everything is "later." Oh sweetheart, putting everything off until later doesn't do any good. You'll faint with hunger, your appetite will go and soon you won't want anything else.

ESTHER: Who needs to eat? That's the least of my problems. Anyway, it doesn't bother me, so why does it bother you?

CHANAH: Because I'm your mother! Because I see how you are fading away, you barely have enough strength to stand up. Would you like me *not* to care about you?

ESTHER: (*annoyed*) What do you want from me, mum? Do you want to start all that again? If I'm in your way. I'll just go and that's the end of it.

CHANAH: I'm speaking from my aching heart. Why would I want anything bad for you? I've begged you all these years: Esther, don't be too clever, do what every other girl does. Go to a dance, to a wedding, to the theatre. Maybe, with a bit of help from God, you'll meet a young man and something will come of it. You say that I don't know anything and don't understand anything... and that you'll follow your own mind. So, has it worked out well for you?

ESTHER: What can I do if I'm not interested and don't enjoy those sorts of things? No mum, I really don't like the young men who go to dances and weddings to find wives. They're dandies; marriage is just a game to them. Lots of those men don't stand a chance of earning a living, and yet they go and chat up some girl anyway.

CHANAH: Don't worry. God doesn't abandon anyone. A Jewish daughter has to, she must get married.

ESTHER: Yes, she must, and that's the problem . That's why there are so many divorcees and abandoned wives. I say it's better to be an old maid than to have a bad marriage.

CHANAH: And that's what you've learned at the meetings and lectures you go to. And from all the books you read. (*points to the books*) They are your teachers, your guides. What do you care about your mother's broken heart? It's true. What's an old mother worth for such clever children as mine?

ESTHER: (*nervously*) What do you want? Tell me, what would you like me to do?

CHANAH: You could get married as soon as today. I've been offered a fine match for you, but I know you and can tell that you won't like it.

ESTHER: (*painfully*) You said yourself that I won't like it. I can already imagine what sort of man he's like....

CHANAH: Believe me, he's a man like a man should be : nice-looking, rich, respectable, only...

ESTHER: So what's wrong with him? Does he look strange?[1]

CHANAH: Oh God help me! I also wouldn't want someone like this. (*she puts her arm around Esther*) Well, listen Esther, he's a widower with six children. *(Quickly adds*) But a fine man.

ESTHER: (*becoming hysterical*) Shut up mum, shut up, don't say anything else or I'll go out of my mind (*holding her head, Esther runs to and fro*)

CHANAH: Okay, I didn't say anything (*aside*) I knew she wouldn't like that. (*Chanah leaves the room*)

(*Esther sits down by the fire, and bursts into tears. Pause. Stands up, looks at herself in the mirror and wipes her eyes. Sighs, calms down and takes a book from the bookshelf and reads the title:* The Woman Who Stands in the Middle *by Artsyebashev. She lights a cigarette and starts reading. A knock on the door.*)

ESTHER: Come in!

(*Morris enters. Esther jumps up to meet him*)

ESTHER: Hello Morris, how are you? What a guest. I haven't seen you for so long. Sit down.

MORRIS: Thank you Esther for asking (*he takes his coat off*). Is it alright if I sit in my usual place?

ESTHER: Of course, it's a pleasure. (*Morris sits*)

MORRIS: So, how are you all here? I made up my mind to come over so many times, but each time something else got in the way and I wasn't able to make it. So, how are you Esther? How's everyone? Anything new since I've been away?

ESTHER: Everything's the same with us. Nothing's changed. (*she lowers her eyes*)

---

[1] *Translator's note:* The Yiddish word *hoyker* translates as "hunchback," which was a term used at the time of the play but not today. I have chosen to omit the word in this translation to avoid alienating an audience.

MORRIS: (*relieved*) Sometimes it's better that way. You know the expression: 'No news is good news.' So I'll light my pipe, and maybe it'll make me feel like I used to. (*smokes*)

ESTHER: (*curious*) What are you saying, Morris? Would you really like to go back to the old days? (*pause*)

MORRIS: And don't you wonder, hey?

ESTHER: Yes I do, very much. Does that mean you aren't happy?

MORRIS: Yes, it means that, absolutely.

ESTHER: In what way?

MORRIS: In every sense of the word.

ESTHER: Unbelievable. It seems to me like you've got everything that makes someone happy. A good job, a beautiful modern wife, who you certainly didn't marry against your will. What else can a husband wish for in these times?

MORRIS: (*surprised*) Esther, I'm amazed that you can ask such a question. You, who understands things so differently to other women. You, who look at life and events that happen in a different way, and especially when you've known me for so many years, and you know what I'm like, my ideas, my way of seeing things. That you could think that I'm happy! (*He takes her hand in his*). Esther, I've taken a foolish, senseless path. It's going to ruin me and I'll never forgive myself.

ESTHER: (*surprised*) Morris, what are you saying? I don't understand what you're telling me. The fact that you're speaking so plainly means there must be really serious trouble. Please, tell me everything. Maybe I can help you, from one friend to another. You can't imagine how your words affect me. Tell me, what are you unhappy about?

MORRIS: That I have a legal bond to a woman who is absolutely not suited to me. I know you'll think I've lost my mind and you'll ask who forced me to marry her, and the only answer I have is that I have no idea why I did it. I met her at a friend's house. She was pretty, young, delicate. I was naïve in that sort of thing and she bewitched me. Every evening she'd wait for me at the shop and as soon as I got into the street, she'd link my arm. She was so attractive and charming. I was entranced by the scent of her expensive perfume, and she drew me close. I was drunk with passion. I didn't consider the consequences when we got involved. But I soon came to my senses. I opened my eyes and saw that she's a woman with all sorts of qualities: a pretty face, a slim figure, manicured nails. But she doesn't have the best, the most precious thing a person should have… a soul.

ESTHER: How dreadful. But there's no doubt that she loves you.

MORRIS: She loves me? A woman like that doesn't know what love is… She wants my money, which she spends on all sorts of nonsense. She loves me because I don't interfere with wherever she wants to go for her fun, to satisfy her frivolous desires. I don't make a fuss when she comes home late at night. At the beginning, I'd go out with her because I didn't want people to talk, but I got tired of that sort of life. Every day I get expensive bills from different shops and I pay them. In the end, she'll bankrupt me.

ESTHER: (*sighs*) Oh dear, what a life. The ones that can live don't want to, and the ones who want to live, can't. But don't give up hope. She's still young. Maybe in time she'll realise how lucky she is.

MORRIS: I know you're only saying this to comfort me. You're such a loyal, loving soul (*sighs*) Oh, if I only knew then what I know now.

ESTHER: Yes, if time could turn back, so many unhappy people would be happy! But we're not going backwards, only forwards, my friend…

MORRIS: I'd give up half of my life if I could only turn the clock back to those happy, interesting hours that I used to spend right here with you in deep discussions. We sorted out the world's big problems. You remember, Esther? Oh, how fine, how glorious it was then. And how monotonous and boring it is now.

ESTHER: (*turns her head and wipes her eyes*) So why didn't you understand it then, feel then what you feel now?

MORRIS: But now I *do* understand it, Esther, don't you see?

ESTHER: Yes, but now it's too late.

MORRIS: (*stands up, determined*) Esther I've got to say goodbye, I'm going away.

ESTHER: (*surprised*) You're going away? Where?

MORRIS: It doesn't matter where. I just know I have to get away from here or I'll go out of my mind. But before I go, I've got a favor to ask you, and I hope that you won't refuse. (*takes her hand*) If I write to you, will you answer me?

ESTHER: What sort of question is that? You know what close friends we've been, and of course I'll be interested in where you are and how you're doing.

MORRIS: No, Esther, you don't understand what I'm asking, or you don't want to understand. What I mean is… (*he hesitates*) if I write to you to come and join me, will you come?

ESTHER: (dubiously) Oh Morris, how can I? What about your wife?

MORRIS: I'll divorce her.

ESTHER: (checking out) Morris, be completely honest and tell me the truth. Do you really not love her?

MORRIS: No. I am completely sincere, like you asked me.

ESTHER: (*Decisively*) Thank you (*Pause. Esther conflicted*)

MORRIS: What do you think Esther? Have I embarrassed you? Or do you doubt what I'm suggesting?

ESTHER: (*with resolve*) Morris, I love you, and I'll do anything I possibly can to make you happy. If you only knew how many sleepless nights I had after you chose to marry someone else. I tried to ignore my feelings, but I couldn't and now my life is so bitter.

MORRIS: How blind people are to the world around them! Why didn't you make me realise it then when there was time to avoid the pain and hurt that we've both suffered?

ESTHER: My treasure, the joy I've found again! Let's try and forget everything that's happened and start a new life—with new hope. Our joy is coming a bit too late but it doesn't matter. Better late than never.

MORRIS: You understand life, my darling, only you. We'll go somewhere far away where no one knows us. There we'll live like two people with one soul. And when I get a divorce, we'll come back here and we'll be happy together. (*He looks at his watch*). Go. my darling, and get ready to leave. I've just got a few things to wrap up. I'll be back soon, then we'll decide where to go and quickly. (*They kiss*) Goodbye, but not for long. (*Leaves*).

ESTHER: (*flustered*) I've waited so many years for this moment! So many times I've given up! Now the impossible has happened. (*With heightened emotion, she stirs the fire that is about to go out, calls in an excited tone*) Mum, mum!

(*Chanah runs in*)

CHANAH: You called me, darling. Will you actually eat now then? I'll go and get you your dinner. Oh look, why have you let the fire go out?

ESTHER: (*poking the fire*) Don't worry, it hasn't completely gone out. And when there is even only a spark, it can be saved. You'll soon see. And now, mum, give me some food. I'm so hungry, I could swallow a horse.

CHANAH: Esther dear, something has happened. Has anyone been here? I can't remember a time that I've seen you looking this cheerful and happy. I hope it turns out well, please God! Something has happened to change you.

ESTHER: Yes mum, I have good news for you. Go and get some food for me and then sit down and I'll tell you everything.

CHANAH: Good God in heaven, I don't deserve Your kindness. I'll bring it in now. (*leaves*)

ESTHER: (*Does the table, fixes her hair, looks in the mirror*). As mum says, Oh my God, I hope it turns out well.

(*Chanah comes with the food*)

CHANAH: Okay, Esther, here's your food, eat up and tell your mother everything. Don't hide anything from me. Your mum is your best friend.

ESTHER: (*eating*) Mum, I'm going away.

CHANAH: (*surprised*) What? You're going away? Where? Who are you going to? What for?

ESTHER: Mummy dear, don't pressure me with all these questions. I can't answer them at the moment. But I will send you a letter explaining everything. I assure you I'm not going to do anything wrong. Calm down, you know your daughter and can rely on me.

CHANAH: Today's children, don't ask me, I can't say anything. You are the ones who have studied and are educated. A mother isn't allowed to ask or to know. Oh no (*cries*)

ESTHER: (*moves the food away*) I knew it would be like this. Everything has to be hard for me! Everything, everything! What would happen if I didn't say anything, packed myself a case and went away without telling you, and you wouldn't even know when I'd be coming back? Would that be better? Believe me, mum, it's better to hear good news from far away than bad news close by…

CHANAH: So that's that, it'll be as you say. But what will we do? You know your father's wage and your brother's philosophy. What will we live off? You are the only one who brings money into the house! Oh no.

ESTHER: Don't worry mum, I'll send you whatever I can each week. Calm down.

CHANAH: Well in that case, go off then. It's written in the holy books: "A change of place, a change of luck". So that's that. I hope God helps you, my child, and sends you the right partner. Should I go and pack your things?

ESTHER: Yes mum. Pack everything you can, my best underwear and don't forget the blue dress and the dressing gown and all the little things. I have to have everything. Don't forget the new pyjamas.

CHANAH: Okay, my child. (*makes to leave*)

ESTHER: And mum, the brown shoes and the slippers.

CHANAH: Everything, everything (*leaving*).

ESTHER: Oh yes, and the white slip which you bought me five years ago for my trousseau. Mum, why are you standing here? Haven't you packed yet? (*smiles happily*)

CHANAH: My goodness, and how can I pack when you keep calling me back? (*leaves*)

ESTHER: (*sits down, exhausted*) Thank God everything is sorted out (*goes to the bookshelf and looks at some books. Long pause.*)

(*Chaim-Dovid appears sleepily*)

CHAIM-DOVID: Tell me my daughter, your mother says you're going away. Is that true?

ESTHER: Yes, I've already told mum everything. Please leave me alone and don't ask me any more questions.

CHAIM-DOVID: God forbid. If you don't want to, you don't have to. But I want to know one thing and that's all. Who are you going to? How long will you stay there? And when will you come back?

ESTHER: I can't answer even a single one of those questions.

CHAIM-DOVID: What do you mean you can't? What am I to you? (*pause*) I'm asking you, what am I to you?

ESTHER: My father, my father, my father, okay!

CHAIM-DOVID: Am I really your father? Thank God for that. So if I am your father, I've a right to know where you're going.

ESTHER: You may have the right to ask, but I have no way of answering it, at least not yet.

CHAIM-DOVID: (*perturbed*) Why? Is it a secret? A secret from your parents? Oh today's children, the clever, the educated (*points to the books*) – I'm sure they've taught you that stuff. To hell with them! .

ESTHER: (*angry*) Please leave me alone! What do you want from me? Stop harassing me. What have I done to you? I'm telling you, if you don't stop tormenting me, I'll just take my own life and be done with it. (*cries*)

CHAIM-DOVID: So this is the respect you give your parents. Why were you even born? Why? I'm asking you.

ESTHER: I also ask myself that. But for all that I don't blame you, even though it's all your fault (*sits by the fire*)

(*Benny comes in*)

CHAIM-DOVID: Here comes my breadwinner. Are you hungry eh?

(*Benny whispers in Esther's ear*)

It's the same day and night – just secrets. So have you brought any news, my precious boy?

BENNY: No news. But what do you care? My news won't interest you in any case.

CHAIM-DOVID: Well, if you don't have anything to say, I'll tell you the news. Your sister is going away. So tell me, since you're a bit of a great philosopher, a clever clogs with a sharp mind, is it normal that a daughter takes off and doesn't tell her father and mother where she's going?

BENNY: Why not? If she thinks she has to go, she should go. She's old enough to know what she's doing.

CHAIM-DOVID: I hope you have nightmares about this in your head and your hands and feet, you scoundrel! I ask you for advice and want your help— but you're completely on her side. Just you wait, I'll get my own back on you.

BENNY: You don't need to. I already know your schemes.

CHAIM-DOVID: You're walking a fine line. You'd better get out of here or I'll throw you out— one of us has to go!

BENNY: Dad, don't be angry, we'll both stay here. We'll sort this out. I'll start earning and give you a few shillings pocket money and everything'll be fine. I understand what's bothering you dad, but right now I have no work and there's nothing to talk about.

CHAIM-DOVID: So when the landlord comes for the rent, should I say to him, "My dear Sir, you must tarry awhile until my jewel of a son gets some 'busy season' work?"

And our landlord, he's just the most generous fellow, of course he'll just wait, won't he? What do you think Esther?

ESTHER: I think you two are both insufferable and I haven't got patience for you. (*She leaves hastily*)

CHAIM-DOVID: And he certainly won't wait. He'll throw us out onto the street with all our possessions – no doubt about that.

BENNY: You know, it's not that simple to throw people out of their home.

CHAIM-DOVID: Yeah, I'm sure he'll be afraid of you. He's small fry compared to a man as important as you. You're such a clever clogs, but you're still dependent on your old father and just demand food from your mother. (*goes to the books*)

BENNY: Dad, I know the law better than your landlord. England is a free country. People don't get thrown out here. It's true, he may have the money, but we're the ones with character and humanity.

CHAIM-DOVID: Here, I'll ask you a tricky question. Is it a wonder that today's children are so wild when they read these sort of books? (*reads the titles) "The Woman Who Stands in the Middle, The Misguided, Free Love, Madame Desire*. Oh, actually it's another one of your mother's story books…oh, I simply can't bear it…

(*Esther comes in*)

ESTHER: So what's going on? Have you sorted out all the problems of capital and labour? You fools, greater minds than yours have tried to work on that and haven't succeeded.

(*A knock on the door. Lily enters*)

LILY: (*very upset*) Good evening.

CHAIM-DOVID: Good evening, come inside – don't stand so far away.

LILY: Esther, I need to speak to you alone.

ESTHER: Alright Lily. Dad, would you please go into the other room?

CHAIM-DOVID: Another secret! My god, how can I get away from them? I'll just go out to the union and grab a game of dominoes. (*leaves)*

ESTHER: Benny, please go into the kitchen. Don't disturb us. (*nervously*)

BENNY: I'm getting out of here even without you asking. I'm not interested in her secrets. (*leaves)*

ESTHER: Come and sit down, Lily, and tell me what you've come to say.

LILY: I have to tell you something confidential, as a friend. A short while ago Morris left me.[2] Do you know where he is?

ESTHER: Me! How would I know?

LILY: (*pleading*) Esther, I'm asking you as a friend, please help me find him. I can't live without him.

ESTHER: Why did he leave?

LILY: We had an argument and he left. He doesn't want me to go dancing, fine, I won't go. I'll do everything he asks if only he comes back (*cries*).

ESTHER: If I see him, I'll speak to him, but I can't promise you that I'll be able to. *(changing focus*) Lily, you're very thoughtless. A wife shouldn't treat her husband like that. A man wants a home and a wife who is only his, and who keeps the household. You've never been that. He loved you. You should have protected that love, kept it alive like a delicate flower but that's not what you did. So naturally it withered, and now I'm afraid it's too late.

LILY: (*astonished*) How do you know all this?

ESTHER: He told me in confidence. In his unhappiness, he opened his heart to me. I tried to convince him that you are still young and things'd be different in time, although I really think they never will. It's probably not your fault, it's your character, and that's something you can't change. He also said outright that he can't and won't live with you.

LILY: He has to. I'll make him! (*cries*)

ESTHER: You're naïve, Lily. There's no law that can force a man to live with his wife if he doesn't want to.

LILY: If not for me, then for something else (*hesitates*)… for his child, which I'm carrying under my heart.

ESTHER: (*jumps up nervously*) What are you saying Lily? Is that true or is it a way of trying to make him come back?

---

[2]*Translator's note:* The Yiddish translates here as "a few days ago". This is surely a mistake on the part of Brown because the action happens in a continuous sequence. I have therefore translated it as "a short while ago" which would work better in performance.

LILY: It's completely true. you'll see soon enough.

ESTHER: (*to herself*) If that's so, then I've lost. Yes, Lily, he'll come home to you, you have rights over him. Oh my head! (*opens the window*) I've got a terrible headache today.

(*Chanah comes in with the luggage*)

CHANAH: Here you are, Esther, I've packed everything. Go safely. (*sees Lily*) Oh, you've got a guest. How are you, Lily?

LILY: Okay, thank you.

(*Morris appears, happy. He sees Lily and stops, very embarrassed*)

ESTHER: Mum, please can you make some tea? We have special guests.

CHANAH: Yes, yes, I'll put the kettle on.

ESTHER: Morris, Lily has come to make up with you. She wants you to come home.

MORRIS: I won't go. (*to Lily*) What right do you have to go looking for me in other people's houses?

LILY: Don't I have a right, are you not my legal husband?

MORRIS: (*wildly*) In nothing more than the law!

LILY: Morris, I beg you, come home. I don't want people to start saying you ran away.

MORRIS: If only I could run away from myself and get rid of this senseless life. What future do I have with you? How could you be interested in me when we're so different? We have nothing in common. If you play with my feelings and manage to make me go back home, it will be nothing less than a living hell for both of us.

ESTHER: Morris, calm down. Go home and give her a chance to talk to you. She has something very important to say. (*she turns her head away*)

LILY: Morris, I'm not begging you for myself. If you are angry with me, don't do it for me, but do it for my child – our child – who's on the way.

(*Esther turns her head quickly to look at Morris*)

MORRIS: What are you saying Lily? Is it true?

LILY: I swear to God it's true. (*extended pause*)[3]

---

[3] *Translator's note:* The word "stsene" (סצענע)appears three or four times in the text. It is difficult to translate into an English stage direction. It means a tableaux or a pause which entails a moment of unspoken action on stage, in this text occurring at points of heightened emotion. I have translated it as "Extended pause."

ESTHER: Morris, go home. You can't walk away from fate. That's destiny! (*wipes her eyes*). You see (*points to her luggage*). Here, I was ready to go on a journey that was scattered with flowers. But if fate doesn't will it, it won't happen.

MORRIS: Lily, go home. I'll come soon.

LILY: (*happily*) Promise.

MORRIS: Yes, you have my word.

LILY: Alright, I believe you. Goodbye (*goes*)

(*Extended pause. Esther cries hysterically*)

MORRIS: (*puts his arms around her*) Esther, my darling. Believe me, this is worse for me than for you. At least you're free, not bound to anyone. But me, how will I bear it?

ESTHER: (*desperately*) Morris, go home. Your duty calls you! You're going to be a father and your child will give you love, faith and courage, and you'll be able to carry on with those tough battles. But who have I got to live for? Who needs me? (*cries*) Who will take your place in my heart?

MORRIS: It's an empty, foolish world. Nothing feels solid. I was reckless, didn't think ahead, and now I'm tangled up in this nightmare I can never get out of. But you've acted with good judgment and thought. And the result? We are both bankrupt. (*he puts his arms around her*). Esther, we both had a beautiful, vibrant dream which only lasted a short time, but too soon we've learned that only dreams can be so divine and beautiful! Esther darling, forgive me. You know the truth: that I had something else in mind, that I wanted something else. I'm going back to Lily out of my duty as a father, but I assure you: you and only you will stay in my heart and have the place of my beloved, my wife and life-companion. Be well, my heart's love, and always think about me, because I will always think of you. (*Extended pause. He gives her a kiss and she accompanies him to the door*)

MORRIS: Goodbye, my Esther.

ESTHER: Goodbye. (*Morris goes. Esther goes shakily to the table, sits and cries bitterly*)

CURTAIN

באַנקראָט

אַ לעבנסבילד אין איין אַקט

פּערזאָנען

חיים־דוד	אַן אַרבעטער	60 יאָר אַלט
חנה	זײַן ווײַב	55 יאָר אַלט
אסתּר	זייער טאָכטער	30 יאָר אַלט
בעני	זייער זון	25 יאָר אַלט
מאָריס	אַ לאַנדסמאַן	38 יאָר אַלט
לילי	זײַן פֿרוי	25 יאָר אַלט

סצענע

אַן איינפֿאַך צימער בײַ אַן אַרבעטער־פֿאַמיליע. אויף די ווענט הענגען בילדער פֿון פּראָמינענטע אַרבעטער־פֿירער. אַ שאַנק מיט ביכער, אַ טיש מיט שטולן. עס איז נאָך מיטאָג — ווינטערצײַט — אין אויוון ברענט אַ פֿײַער. דער טיש איז אָנגעשטעלט מיט געשיר.
חיים־דוד און חנה אויף דער בינע

חנה: (ווישט די טעלער) חיים־דוד, וואָס זשע, דו גייסט הײַנט נישט צוריק אין שאָפּ? וואָס איז הײַנט פֿאַר אַ יום־טובֿ?

חיים־דוד: (טרינקט טיי מיט לימענע) וואָס וועל איך דאָרט טון? כאַפּן אַ דרימל? אַז יאָ דרימלען, איז דאָך בעסער אין דער היים, איך וועל דיר דערקלערן דעם חילוק, וועסטו זען, אַז איך האָב רעכט: אין וואָרקשאָפּ דרימל איך ווי אַ שנײַדער, אָבער אין דער היים קען איך מיר דערלויבן צו דרימלען ווי אַ מענטש; פֿאַרשטייסט?

חנה: וואָס זשע, ס׳איז גאָר קיין אַרבעט נישטאָ?

חיים־דוד: און אַז עס איז יאָ דאָ עטלעכע דזשאָבס, זאָגט דער גאַוונער, אַז ער קען זיי אַליין מאַכן. ער איז בילכער פֿון מיר. צו וואָס זשע איז ער אַ גאַוונער? דער חילוק איז נאָר, אַז ער פֿון אונדזער אַרבעט מאַכט אַ לעבן; און מיר פֿון זײַן אַרבעט מאַכן נאָר מיט די זײַטן. פֿאַרשטייסט, חנה?

חנה: גיי שוין גיי; מיינסט אַז די גאַוונערס אַרבעטן נישט שווער? גלייב מיר, חיים־דוד, אַ מאָל נאָך שווערער פֿון אײַך — נאָר איר אַרבעט מיט די הענט און זיי אַרבעטן מיט די קעפּ.

חיים־דוד: אַזוי? טאָ פֿאַר וואָס זענען אונדזערע הענט געשוואָלן און זייערע קעפּ נישט?

חנה: וואָס פֿרעגסטו מיך, פֿון וואַנען זאָל איך דאָס וויסן? כ׳בין דאָך נישט מער ווי אַ ייִדענע...

חיים־דוד: (הייבט זיך לאַנגזאַם אויף, גלײַכט אויס די ביינער) בעני אַרבעט?

חנה: (קרימט אים נאָך) בעני אַרבעט? איך ווייס אַזוי פֿיל ווי דו. קומט אַהיים, עסט זיך גוט אָן און גייט ווײַטער. גאַנצע וואָכן האָב איך פֿון אים קיין פּעני נישט געזען. גייט אויף אַלע מיטינגס, קויפֿט אפֿשר צען פּייפּערס אַ טאָג און איז געוואָרן אַ גאַנצער שמעלקע מיט די מײַנערס; האַלט אין איין פֿרעגן, פֿאַר וואָס לאָזט מען זיי אונטערגיין, פֿאַר וואָס לאָזט מען זיי פֿאַרשוואַרצט ווערן? האָט זיך אַרײַנגענומען אין קאָפּ, אַז מען דאַרף נישט אַרבעטן; ס׳דאַרף נישט זײַן קיין אָרעם און רײַך. נו, פֿרעג איך דיך, וואָס האַלטסט זיך פֿאַר אַ חכם, קען דאָס מעגלעך זײַן?

חיים־דוד: אַזאַ יאָר אויף מיר ווי גוט דאָס וואָלט געווען, ווען די רײַכע זאָלן נאָר אײַנגיין דערויף.

חנה: נו, יאָ, דערווײַל גייט עס אויס צו מײַן קאָפּ. (קוקט אויפֿן זייגער) זע נאָר, עס איז שוין שפּעט און אסתּר איז נאָך נישטאָ צו דינער. אָרעם קינד מײַנס! די האָרעוועט נעבעך אַזוי שווער און ביטער; זי איז דאָך די איינציקע וואָס האַלט אויף דאָס הויז! (ווישט די נאָז מיטן האַנטעך פֿון געפֿעס)

חיים־דוד: אַ גוט קינד, אין טאַטן געראָטן.

חנה: אַ גוט קינד און האָט נעבעך קיין מזל נישט. אַן אַנדער מיידל אין אירע יאָרן האָט שוין לאַנג חתונה געהאַט. איך אין אירע יאָרן בין שוין געווען אַ מאַמע און בײַ איר הייבט זיך נאָך גאָרנישט אָן. דאַכט זיך אַ קלוגע, אַ גוטע און נישט קיין מיאוסע, און דאָך קוקט זיך קיינער נישט אום אויף איר. ווײ איז דער מאַמען!

חיים־דוד: זאָג מיר, איך בעט דיך, ווי אַלט איז אונדזער אסתּר?

חנה: (בייז) אָט האָסטו אַ טאַטן צו מײַנע צרות, ווייסט אַפֿילו נישט ווי אַלט זײַן טאָכטער איז. (רוימט אים אין אויער אַרײַן) זי איז שוין דרײַסיק יאָר אַלט. דו ווייסט וואָס עס מיינט הײַנטיקע צײַטן אַ מיידל פֿון דרײַסיק יאָר?

חיים־דוד: וואָס דען, איך ווייס נישט? דרײַסיק איז נישט אַכצן. מיינסט, אַז איך זאָרג זיך ווייניק פֿאַר איר? איך קען דאָך גאַנצע נעכט קיין אויג נישט צומאַכן פֿון צרות.

חנה: נעבעך, אַ ביטער רחמנות אויף דיר! דו שלאָפֿסט נישט, נאָר כראָפּעסט. און אַז דו הייבסט אָן צו כראָפּען קענסטו אַ טויטן אויפֿוועקן...

חיים־דוד: שוין, האָסט שוין אויפֿגעמאַכט דײַן געשליפֿן פּיסקל? נו, וועל איך טאַקע דיר צו להכעיס זיך גיין אַ ביסל צולייגן, כאַפּן אַ דזשים, און אַ ביסל פֿאַרגעסן אין די צרות.

חנה: נו, יאָ, מיט דעם זענט איר מענער געבענטשט; אַז איר לייגט זיך פֿאַרגעסט איר אין די צרות, אָבער ווען מיר ווײַבער לייגן זיך, הייבן זיך אונדזערע צרות ערשט אָן... ווער קען דען שלאָפֿן, ווער?

אויפֿטריט בעני (חיים־דוד קוקט אויף אים בייז)

בעני: (מיט אַ סך צײַטונגען אין אַלע קעשענעס. טוט אויס דעם ראָק און זעצט זיך צום טיש, לעזט. צום טאַטן:) וואָס קוקסטו אויף מיר מיט אַזעלכע בייזע אויגן, וואָס איז? כ׳בין דיר עפּעס שולדיק?

חיים־דוד: סקאָצל קומט, תּכשיט מײַנער, ביסט שוין מיט מזל אַהיימגעקומען? אַבי די מאַמע האָט מורא געהאַט, אַז דו וועסט פֿאַרלוירן ווערן.

חנה: (מיט ווייטאָג) ווײ איז מיר! ווי אַזוי גייט דאָס אַזאַ יונג אַרום פּוסט און פּאַסט? טוט נישט אַ האַנט אין קאַלטן וואַסער אַרײַן... וואָס וועט זײַן דער סוף דײַנער? וואָס טוט מען מיט דיר, אַדרבא זאָג?!

בעני: גיב מיר עסן. (לייענט ווײַטער)

חנה: נו, חיים־דוד, האָסט שוין געהערט מײַנע צרות, גיב אים עסן. געוואַלד וועל איך שרײַען, געוואַלד, ווי לעבט מען אויף דער וועלט? ער זאָל דאָס אַ פֿרעג טון, פֿון וואַנען נעם איך; ווער גיט מיר; נישט זײַן עסק. קומט אַהיים, פֿרעסט זיך גוט אָן און גייט ווײַטער. די גאַנצע וועלט זוכט ער צו פֿאַרזאָרגן, נאָר זיך נישט...

חיים־דוד: זאָג נאָר, זון מײַנער, פֿאַר וואָס, זאָלסטו געזונט זײַן, זעסטו נישט עפּעס צו פֿאַרדינען? דו ווייסט דאָך, אַז מיר זענען נישט מער ווי אָרעמע אַרבעטער און וואָס מען ברענגט נישט אַרײַן אין הויז איז נישטאָ. גיב אַ קוק אויף דײַן שוועסטער: ס'איז דאָך אַ ביטער רחמנות אויף איר. זי האָט דאָך שוין קיין כּוח נישט צו אַרבעטן. איז דאָס אַ יושר, אַז זי זאָל דאַרפֿן האָרעווען און דיך אויסהאַלטן?

בעני: טאַטע, איך האָב מיט דיר גאָרנישט וואָס צו רעדן. ערשטנס האָסטו דאָך נאָר וואָס אַליין געזאָגט, אַז אסתּר האַלט מיך אויס. נו, בין איך איר שולדיק אַ דערקלערונג. מיט דיר אָבער האָט עס גאָרנישט וואָס צו טון. מאַמע גיב מיר עסן, איך בין הונגעריק!

חיים־דוד: נו, האָסט כאָטשע געהערט ווי מען רעדט צו אַ טאַטן?

חנה: איי גוט, איך בין זיך מחיה; אַ מיצווה אויף דיר. אַ טאַטע ביסטו? אַ שמאַטע! אַ לײַטישער טאַטע עפּנט אויף אַ מויל אויף אַזאַ יונג און אַז עס העלפֿט נישט, דערלאַנגט מען אים אַ פּאָר פּעטש. ער וואָלט שוין דרך־ארץ געהאַט פֿאַר דיר. אָבער דו? ניין! האָסט מער נישט די ווערט. (גיט בענין צו עסן) אַ מיצווה אויף דיר!

חיים־דוד: הער מיך אויס, בן־יחיד מײַנער, פֿון הײַנט אָן און ווײַטער זאָלסטו זיך ביי מיר אין הויז מער נישט געפֿינען. זאָלסט מופֿן, דו הערסט צי ניין? מופֿן זאָג איך!

בעני: (עסט) איך נעם פֿון דיר קיין נאָטיס נישט.

חיים־דוד: (לויפֿט הין און צוריק אויפֿגערעגט) צו וועמען רעדסטו, צו וועמען, פֿרעג איך? האַ? (קלאַפּט אין טיש) ווי אַ הונט וועל איך דיך פֿון דאַנען אַרויסטרײַבן! אַזוי דינסטו מיר אָפּ, ווײַל איך האָב דיך אויף דער וועלט געבראַכט, האַ?

בעני: ווען דו קומסט מיך פֿרעגן, וואָלט איך דיר אײַנגעשפּאָרט דעם וויכטיקן אויפֿטו. אַ קלייניקייט...

חיים־דוד: (בייז) וועסט שווײַגן, צי ניין?

בעני: (קאַלט) איך רעד דאָך צו דער זאַך. וואָס קאָכסטו דיך?

חיים־דוד: (אויפֿגערעגט) איך וועל דיך דערהרגענען, וועל איך דיך! (כאַפּט צו אים אַ בענקל)

חנה: (לויפֿט אַרײַן אין מיטן) שאַ, שאַ, צעלאָז דיך נאָר נישט. איך בין אויך דאָ. שלאָגן ווילסטו אים גאָר? וואָס מיינסטו, ס'איז הפֿקר וועלט? (וויינט) זאָלסט נישט וואַגן אויף אים אַ האַנט צו לייגן, דו הערסט? גזלן וואָס דו ביסט!

חיים־דוד: (בלײַבט צעטומלט) אָט דאָס זענען די מאַמעס. פֿריִער הייסט זי אים דערלאַנגען פּעטש און באַלד האָט זי חרטה. וואַרט, וואַרט, געטרײַע מאַמע מײַנע, ער וועט דיר נאָך די ביינער צעברעכן.

חנה: (מיט טרערן) נישט דײַן עסק. מיש דיך ניט צווישן אונדז. איך וועל מיך שוין מיט אים פֿאַרגלײַכן (אין אַ זײַט) גזלן, האָסט דאָך געקענט פּרובירן מיט גוטן.

חיים־דוד: שלאָגט אײַך ביידע קאָפּ אין וואַנט. (אָפּ)

(חנה זעצט זיך בײַם פֿײַער, וויינט שטיל. פּויזע)

בעני: (גייט צו, נעמט זי צערטלעך אַרום) מאַמע, וואָס וויינסטו?

חנה: האָב איך דען נישט וואָס צו וויינען? ס'איז דאָך דאָ פּונקט ווי אין גיהנום. (שנײַצט די נאָז) קיין פּרנסה איז נישטאָ, דער טאַטע פֿאַרדינט נישט, דו אויך נישט, דערצו קריגט מען זיך אַרום; אוי ווי איז מיר!

בעני: מאַמע, באַרויִק דיך. דײַנע טרערן צעברעכן מיר דאָס האַרץ. וועסט זען, מאַמע, עס וועט נאָך אַלץ גוט זײַן. איך האָב אַן אויסזיכט אויף אַ גוטן דזשאַב און באַלד ווי איך וועל אָנהייבן אַרבעטן וועל איך דיר אַוועקגעבן ביז דער לעצטער פּעני. (גייט הין און צוריק) נו, וואָס זאָל איך טון, אַן די צײַט איז אַזוי שלעכט? און אַז איך וועל אַוועקגיין פֿון הויז, און אַרומוואַנדערן איבער די גאַסן, אפֿשר נאָך ווערן אַ טרעמפּ, וועט זײַן בעסער?

חנה: (שפּרינגט אויף) זאָל גאָט אָפּהיטן,מײַן קינד! ווער טרײַבט דיך דען? אָט וויפֿל עס איז דאָ וועט מען זיך טיילן. וואָס זאָל איך טון, איך בין דאָך אַ מאַמע. מן־הסתּם איז מיר אַזוי באַשערט; מן־הסתּם דאַרף אַזוי זײַן...

בעני: ניין, מאַמע, האָסט אַ טעות. דאַרפֿן דאַרף נישט אַזוי זײַן, נאָר עס איז אַזוי.

חנה: (הייבט זיך אויף) וואָס איז דער דיפֿערענץ, אַזוי צי אַזוי, אַבי עס פֿעלט נישט קיין צרות. איך וועל אַרײַנגיין אין קיך אָנוואַרעמען אסתּרס דינער און ווען זי וועט אַרײַנקומען, זאָלסטו מיך רופֿן. (אָפּ)

בעני (זעצט זיך בײַם פֿײַער, לייענט. אַ קלאַפּ אין טיר) קאַם אין!

אויפֿטריט לילי

לילי: גוד אַפֿטערנון. עקסקיוז מי, איז אײַער שוועסטער אין דער היים?

בעני: ניין. אָבער זי וועט באַלד קומען. זיצט.

לילי (זעצט זיך, צעשפּיליעט דעם מאַנטל, שמייכלט קאָקעטיש) איך האָב אַפֿילו קיין צײַט נישט, דאָך וועל איך וואַרטן, ווײַל איך מוז זי זען.

בעני: וואָס זענט איר אַזוי ביזי? און וואָס האָט איר קיין צײַט נישט?

לילי: איך דאַרף גיין צו מײַן דרעסמייקערין.

בעני: דאַכט זיך איר טראָגט אַ זייער שיין קלייד און שוין דאַרפֿט איר ווידער זײַן בײַ אײַער דרעסמייקערין?

לילי: (שמייכלט קאָקעטיש) דאָס הייסט בײַ אײַך אַ שיין קלייד? גלייבט מיר, אַז אַ סך שענערע האָב איך שוין אַוועקגעוואָרפֿן. ערשט נעכטן האָב איך אַוועקגעשענקט זעקס קליידער פֿון פֿאַרשיידענע קאָלירן צו מײַנער אַן אָרעמער קוזינע, ווײַל פֿאַר מיר פּאַסן זיי נישט מער.

בעני: (פֿאַרביטערט) אַזוי? פֿאַר אײַך פּאַסן זיי נישט מער און איר האָט זיי אַוועקגעשענקט. (פֿאָרשנדיק) איך בעט אײַך, און אײַער מאַן ווייסט פֿון די אַלע קליידער וואָס איר מאַכט און שענקט אַוועק?

לילי: געוויס ווייסט ער. ער מוז דאָך פֿאַר זיי באַצאָלן. און באַצאָלט טאַקע מיט ליבשאַפֿט.

בעני: ניין, ער באַצאָלט מיט געלט. מיט ליבשאַפֿט און חניפֿה באַצאָלט איר. ווי עס ווײַזט אויס האָט אײַך אײַער מאַן שטאַרק ליב.

לילי: (צופֿרידן) פֿון וואַנען ווייסט איר דאָס?

בעני: אָ, איך רעכן אַזוי. אַזאַ פֿרוי ווי איר לאָזט זיך ליב האָבן.

לילי: נו, און ווען איך זאָל זײַן אײַער פֿרוי וואָלט איר מיך אויך ליב געהאַט?

בעני: וואָס קען איך וויסן וואָס עס וואָלט געווען? איך ווייס נאָר וואָס עס איז איצט. (פּויזע) זאָגט מיר, איך בעט אײַך, און איר האָט אײַער מאַן ליב?

לילי: (צעגערט) וועל... סאַם טײַמס, יו נאָו...

בעני: אין די סאַם טײַמס איז דאָך אויך נאָר דערפֿאַר ווײַל ער גיט אײַך נאָך אַלץ וואָס איר ווילט... אָבער ווען נישט דאָס... האַ? יאָ, איך פֿאַרשטיי, לילי?

לילי: מעגלעך, אַז איר האָט רעכט.

בעני: אַ שאָד וואָס איר זענט נישט מײַן פֿרוי.

לילי: (אין פֿאַרלעגנהייט) נו, וואָס וואָלט געווען ווען יאָ? (קאָקעטירט אים).

בעני: איך וואָלט אײַך באַהאַנדלט פּונקט ווי איר פֿאַרדינט. (זי ווערט אומרויִק. פּויזע) איר ווייסט, לילי, איר זענט זייער שיין. (נעמט זי פֿאַר דער האַנט) זאָגט מיר, ווי פֿאַרברענגט איר אײַער פֿרײַע צײַט?

לילי: אַ מאָל אין טעאַטער, אַ מאָל אויף אַ דאַנס. אָבער צו וואָס דאַרפֿט איר דאָס אַלץ וויסן?

בעני: גאָרנישט, גלאַט אַזוי. איר און אײַער מאַן זענט דאָך אונדזערע פֿרײַנד, נישט אמת?

לילי: שור. מײַן מאָריס קען דאָך אײַך נאָך פֿון דער היים.

בעני: אָ יעס, זאָגט מיר, לילי, און אַז איר גייט אויף די פּלעצער וואָס איר האָט נאָר וואָס אויסגערעכנט, גייט איר דאָך געוויס אין דער באַגלייטונג פֿון אײַער מאַן, נישט אמת?

לילי: אָ נאָו; מאָריס האָט נישט ליב די זאַכן. דערפֿאַר דערלויבט ער מיר צו גיין ווּו און מיט וועמען איך וויל.

בעני: און אַז איר קומט אַהיים שפּעט בײַ נאַכט, מאַכט ער אויף די טיר פֿאַר אײַך?

לילי: וואָס פֿאַר אַ פֿראַגע? האַ, האַ. איבעריקנס, איך האָב דאָך אַ שליסל.

בעני: אַזוי, איר זענט אַ מאַדאַם מיט אַ שליסל. זייער פֿײַן, זייער שיין.

לילי: (ווערט פֿאַרדעכטיק) איך בעט אײַך, צו וואָס די אַלע פֿראַגן? וואָס זענט איר — אַ דזשאַדזש, וואָס איר נעמט מיך אויפֿן קרייצפֿאַרהער?

בעני: (בייז) הלוואַי וואָלט איך עס געווען, וואָלט איך געהייסן אַזעלכע מיקראָבן, ווי איר, אויסראָטן, ווײַל איר זענט אַ פּעסט פֿאַר דער געזעלשאַפֿט.

לילי: וואָס פֿאַר אַ חוצפּה! ווי וואַגט איר מיך צו באַליידיקן, איר שנאָרער, איר קבצן! איך בין געקומען צו אײַער שוועסטער און נישט צו אײַך. אַזאַ געמיינהייט, מיך אַזוי צו באַליידיקן! (האַסטיק אָפּ מיט אַ שטאַרקן קלאַפּ אין דער טיר).

בעני: (קוקט איר לאַנג נאָך) אָט דאָס איז אונדזער פּראָגרעס! אַלץ האָט שוין די וויסנשאַפֿט דערגרייכט, נאָר ווי אַזוי אַזעלכע ווײַבער צו מאַכן פֿאַר מענטשן, אָט צו דער שטופּע זענען מיר נאָך נישט געקומען.

אויפֿטריט אסתּר.

בעני: (לויפֿט איר אַנטקעגן) האַלאָ, אסתּר, אַזוי שפּעט צו דינער?

אסתּר: וואָס האָב איך פֿאַרשפּעטיקט? (טוט זיך אויס).

בעני: האָסט שוין געפֿינישט?

אסתּר: (פֿאַרביטערט) פֿאַר הײַנט, אָבער נישט חלילה אויף שטענדיק.

בעני: זײַ נישט קיין נאַר. ביסט אַ מיידל, וועסט חתונה האָבן איז אויס אַרבעט. זעסטו בײַ מיר וועט זיך עס קיין מאָל נישט ענדיקן.

אסתּר: וואָס? דאָס ליידיק גיין?

בעני: נו, וואָס קען איך טון, אַז איך קריג נישט קיין אַרבעט! דו ביסט דאָך נישט די מאַמע, דו דאַרפֿסט דאָך יאָ פֿאַרשטיין, אַז עס איז נישט מײַן שולד.

אסתּר: איך פֿאַרשטיי, איך פֿאַרשטיי...

בעני: אסתּר, וועסט הײַנט אָוונט גיין צום לעקטשער? די טעמע איז זייער אינטערעסאַנט און וועט באַהאַנדלט ווערן פֿון אַ גוטן רעדנער.

אסתּר: לאָז מיך צו רו, איך האָב נישט קיין געדולד.

בעני: ווילסט נישט, וועל איך אַליין גיין. אסתּר, האָסט אפֿשר אַ פּאָר שילינג? אויף מײַן ערנוואָרט ווי איך וועל זיי דיר אָפּגעבן מאָרגן.

אסתּר: און ווו זענען די נעכטיקע? ס'האָט דאָך אויך געזאָלט זײַן מאָרגן. אָבער דער מאָרגן, דאַכט זיך, וועט קיין מאָל נישט קומען. (גיט אים געלט).

בעני: טענקס, ביסט אַ ספּאָרט. טשיריאָו, בײַ בײַ. (אָפּ)

(אסתּר מאַכט צו רעכט דאָס פֿײַער, זינגט אַ פּאָר ערנסטע טענער, זעצט זיך און רופֿט, מאַמע, מאַמע! חנה לויפֿט אַרײַן, ווישט זיך די הענט)

חנה: האָסט מיך גערופֿן, טאָכטער? ווילסט אַוודאי עסן. אָט טראָג איך דיר שוין אַרײַן. (לאָזט זיך גיין)

אסתּר: מאַמע, קיינער איז דאָ נישט געווען?

חנה: ניין, מײַן קינד. אָט ברענג איך דיר אַרײַן דײַן דינער.

אסתּר: מען דאַרף נישט, מאַמע, איך וועל שוין שפּעטער עסן.

חנה: שפּעטער, שפּעטער, אַלץ איז בײַ דיר אויף שפּעטער. אוי, קינד מײַנס, פֿון אָפּלייגן אויף שפּעטער קומט קיין גוטס נישט אַרויס. דאָס האַרץ ווערט איבערגעחלשט, עס פֿאַרגייט דער אַפּעטיט און שפּעטער ווילט זיך שוין נישט מער.

אסתּר: דאַרף מען נישט. זעסטו, קיין גרעסער אומגליק זאָל נישט טרעפֿן. איבעריקנס, אַז עס אַרט מיך נישט, וואָס אַרט עס דיך?

חנה: איך בין דאָך אַ מאַמע! אַז איך זע ווי דו גייסט אויס ווי אַ ליכט, האָסט שוין קיין כּוח נישט אויף די פֿיס צו שטיין, ווילסטו עס זאָל מיך נישט אַרן?

אסתּר: (בייז) וואָס ווילסטו פֿון מיר האָבן, מאַמע? הייבסט שוין ווידער אָן? אפֿשר בין איך דיר אין וועג, וועל איך אָפּטרעטן און — אַ סוף!

חנה: איך רעד, פֿון האַרצווייטיק רעד איך. מיין איך דען אויף שלעכטן? איך האָב דיך געבעטן אַלע יאָרן, אסתּר זײַ נישט קיין צו קלוגע, טו אַזוי ווי אַלע מיידלעך. גיי אויף אַ דאַנס, אויף אַ חתונה, אין טעאַטער; אפֿשר וועט גאָט העלפֿן, וועסט זיך באַקענען מיט אַ יונגן־מאַן און ס'וואָלט עפּעס געוואָרן דערפֿון. נו, האָסטו געזאָגט, אַז איך ווייס נישט און פֿאַרשטיי נישט... ביסט נאָכגעגאַנגען דײַן אייגענעם קאָפּ. נו, האָסטו גוט אויסגעפּירט?

אסתּר: וואָס זאָל איך טון, אַז איך געפֿין נישט קיין אינטערעס און קיין פֿאַרגעניגן אין די אַלע פֿאַרווײַלונגען, וואָס דו האָסט נאָר וואָס אויסגערעכנט. ניין, מאַמע, נישט יענע יונגע־לײַט אַפּעלירן צו מיר, וואָס גייען זוכן מיידלעך אויף דאַנסעס און חתונות. זיי זענען דאָך ספּאָרטסלײַט, איז דאָס חתונה האָבן בײַ זיי אויך אַ ספּאָרט. אַ סך פֿון יענע יונגע־לײַט האָבן אַפֿילו נישט קיין אויסזיכט פֿון וואָס אַ לעבן צו מאַכן און דאָך נעמען זיי אַ מיידל און פֿאַרדרייען איר אַ קאָפּ.

חנה: נישקשה, גאָט פֿאַרלאָזט נישט. אַ ייִדישע טאָכטער דאַרף און מוז חתונה האָבן.

אסתּר: נו, יאָ, דאָס איז דאָך דאָס אומגליק, וואָס זי מוז. דערפֿאַר זענען פֿאַראַן אַזוי פֿיל גרושות און עגונות. און איך זאָג, אַז איידער שלעכט חתונה האָבן איז בעסער צו פֿאַרבלײַבן אַן אַלטע מויד.

חנה: אָט דאָס האָסטו דיך אויסגעלערנט אויף די מיטינגס און לעקטשערס וווּ דו גייסט, פֿון די אַלע ביכער וואָס דו לייענסט. — (צײַגט אויף די בילדער) זיי זענען דײַנע לערער, דײַנע וועגווײַזער. וואָס אַרט דיך, אַן דײַן מאַמעס האַרץ ווערט צעבראָכן? און טאַקע אין דער אמתן, וואָס פֿאַר אַ ווערט האָט אַן אַלטע מאַמע בײַ אַזעלכע קלוגע קינדער ווי מײַנע?

אסתּר: (נערוועז) נו, וואָס זשע ווילסטו? אַדרבא זאָג, וואָס זאָל איך טון?

חנה: קענסט נאָך הײַנט אויך חתונה האָבן. מען האָט מיר אָנגעשלאָגן אַ גאַנץ פֿײַנעם שידוך פֿאַר דיר. נאָר איך קען דאָך דיך און ווייס, אַז דו וועסט נישט וועלן.

אסתּר: (מיט ווייטיק) הם, אַז דו אַליין זאָגסט, אַז איך וועל נישט וועלן, שטעל איך מיר שוין פֿאָר דעם חתן...

חנה: גלייב מיר – אַ מענטש מיט מענטשן גלײַך. אַ שיינער, אַ רײַכער, אַן אָנשטענדיקער, נאָר...

אסתּר: נאָר וואָס? ער האָט דעם הויקער?

חנה: חלילה, זאָל גאָט היטן! אַזעלכן וואָלט איך אַליין אויך נישט געוואָלט. (נעמט זי אַרום צערטלעך) נאָר... פֿאַרשטייסט, טאָכטער מײַנע, ער איז אַן אַלמן מיט זעקס קינדער, (כאַפּט אונטער) אָבער אַ פֿײַנער מאַן.

אסתּר: (ווערט היסטעריש) שווײַג, מאַמע; שווײַג, רעד נישט מער, ווײַל איך וועל אַראָפּ פֿון זינען. (האַלט זיך פֿאַרן קאָפּ און לויפֿט הין און צוריק).

חנה: נו, האָב איך גאָרנישט געזאָגט. (אויף אַ זײַט) איך האָב דאָך געוווּסט, אַז זי וועט נישט וועלן. (אָפּ)

אסתּר: (זעצט זיך בײַם פֿײַער, צעוויינט זיך שטאַרק. פּויזע. שטעלט זיך אויף, קוקט אַרײַן אין שפּיגל און ווישט אָפּ די אויגן. זיפֿצט, באַרויִקט זיך, נעמט אַרויס אַ בוך פֿון שאַנק, לייענט איבער דעם טיטל [די פֿרוי וואָס שטייט אין מיטן, פֿון אַרציבאַשעוו]. פֿאַררייכערט אַ ציגאַרעט. נעמט לייענען. אַ קלאַפּ אין טיר.) קאַם אין!

(אויפֿטריט מאָריס. זי לויפֿט אים אַנטקעגן)

האַלאָו, מאָריס, וואָס מאַכט איר? אַן אמתער גאַסט. איך האָב דאָך אײַך שוין אַזוי לאַנג נישט געזען. זיצט.

מאָריס: אַ דאַנק אײַך, אסתּר, פֿאַר פֿרעגן. (טוט זיך אויס) וועט איר מיר דערלויבן צו זיצן אויף מײַן געוויינלעכן פּלאַץ.

אסתּר: שור, מיט פֿאַרגעניגן. (ער זעצט זיך).

מאָריס: נו, וואָס הערט מען בײַ אײַך דאָ? איך האָב שוין פֿיל מאָל אָפּגעמאַכט בײַ מיר אַהערצוקומען, אָבער יעדעס מאָל מאַכט זיך עפּעס אַנדערש און ביז הײַנט האָב איך נישט געקענט אַדורכפֿירן מײַן באַשלוס. נו, וואָס מאַכט איר, אסתּר? וואָס מאַכן אַלע? איז עפּעס פֿאָרגעקומען נײַס בײַ אײַך דורך דער צײַט וואָס איך בין נישט געווען?

אסתּר: בײַ אונדז אין נאָך אַלץ דאָס זעלבע. קיין זאַך האָט זיך נישט געענדערט. (לאָזט אַראָפּ די אויגן).

מאָריס: (באַרויִקט) אַ מאָל איז בעסער אַזוי. איר קענט דאָך דאָס ענגלישע שפּריכוואָרט: „נאָו ניוז איז גוד ניוז“. נו, איצט וועל איך מיר פֿאַרסמויקן מײַן פּײַפּ. אפֿשר וועל איך זיך פֿילן ווי אַ מאָל. (רייכערט).

אסתּר: (פֿאָרשנדיק) וואָס רעדט איר, מאָריס, וואָלט איר דען געוואָלט עס זאָלן זיך אומקערן די אַמאָליקע צײַטן? (פּויזע).

מאָריס: און אײַך וווּנדערט דאָס, האַ?

אסתּר: יעס, זייער. זאָל איך גלייבן, אַז איר זענט נישט צופֿרידן?

מאָריס: אַבסאָלוט נישט!

אסתּר: אין וועלכן זין?

מאָריס: אין יעדן זין פֿון וואָרט.

אסתּר: ס'איז אומגלייבלעך. דאַכט זיך, אַז איר האָט אַלץ וואָס קען אַ מענטשן צופֿרידנשטעלן. אַ גוט געשעפֿט, אַ שיינע מאָדערנע פֿרוי, מיט וועלכער איר האָט זיכער נישט חתונה געהאַט קעגן אײַער ווילן. וואָס נאָך קען זיך אַ מאַן ווינטשן הײַנטיקע צײַטן?

מאָריס: (דערשטוינט) אסתּר, איר זאָלט פֿרעגן אַזאַ פֿראַגע, אָט דאָס וווּנדערט מיך שטאַרק. איר, וואָס פֿאַרשטייט אַנדערש ווי אַנדערע פֿרויען; איר, וואָס קוקט מיט אַנדערע אויגן אויפֿן לעבן, אויף פּאַסירונגען; איבער הויפּט ווען איר קענט מיך שוין אַזוי פֿיל יאָרן, קענט מײַן כאַראַקטער, מײַנע אידעען, מײַנע אָנשויונגען; איר זאָלט דענקען, אַז איך קען זײַן צופֿרידן. אָט דאָס וווּנדערט מיך! (נעמט איר האַנט אין זײַנער) אסתּר, איך בין באַגאַנגען אַ נאַרישן אומזיניקן שריט, וועלכער וועט מיך רויִנירן און איך וועל זיך קיין מאָל נישט פֿאַרגעבן.

אסתּר: (דערשטוינט) מאָריס, וואָס רעדט איר? איך פֿאַרשטיי אײַך נישט. אַז איר דערלויבט זיך אַזוי פֿרײַ אויסצודריקן, שטעל איך מיך פֿאָר וואָס איר לעבט איבער. איך בעט אײַך דערציילט מיר אַלץ, אפֿשר וועל איך אײַך קענען העלפֿן, ווי איין פֿרײַנד אַ צווייטן. איר קענט זיך קוים פֿאָרשטעלן ווי אײַערע ווערטער האָבן אויף מיר געווירקט. זאָגט מיר, אין וואָס באַשטייט אײַער אומצופֿרידנהייט?

מאָריס: אין מײַן געזעצלעכן פֿאַרבינדן זיך מיט אַזאַ פֿרוי, וועלכע איז אַבסאָלוט נישט פֿאַר מיר. איך ווייס איר וועט האַלטן מײַן אויסדרוק פֿאַר אַן אומזין. איר וועט פֿרעגן, וואָס האָט מיך געצווווּנגען חתונה צו האָבן מיט איר. אָבער איך קען אײַך בלויז ענטפֿערן: איך ווייס אַליין נישט פֿאַר וואָס איך האָב עס געטון. איך האָב זיך מיט איר באַקענט בײַ אַ פֿרײַנד. זי איז געווען שיין, יונג און צאַרט. איך בין געווען נאַיִוו אין דעם זין און זיך געלאָזט פֿון איר דעם קאָפּ פֿאַרדרייען. יעדן אָוונט פֿלעגט זי מיך אָפּוואַרטן בײַם געשעפֿט און ווי איך בין נאָר אַרויס אין גאַס, האָט זי מיך אָנגענומען אונטערן אָרעם; זי איז געווען אַזוי ליבנסווירדיק! דער ריח פֿון אירע קאָסטבאַרע קאָסמעטיקעס האָט מיך פֿאַרכּישופֿט און עס האָט מיך פֿאַקטיש געצויגן צו איר. איך בין געווען שיכּור פֿון לײַדנשאַפֿט און אָן איבערלייגונג, אָן אַ חשבון וועגן קאָנסעקווענצן, האָב איך זיך מיט איר פֿאַרבונדן. איך בין אָבער באַלד געקומען צום באַוווּסטזײַן; געעפֿנט מײַנע אויגן און דאַן ערשט אויסגעפֿונען, אַז זי איז אַ פֿרוי מיט אַלע אייגנשאַפֿטן, אַ שיין פּנים, אַ שלאַנקע פֿיגור, מיט מאַניקירטע נעגל, אָבער דאָס בעסטע, דאָס איידלסטע וואָס אַ מענטש דאַרף פֿאַרמאָגן — אַ נשמה, אָט דאָס איז בײַ איר נישטאָ...

אסתּר: דאָס איז שרעקלעך! עס איז אָבער קיין צווייפֿל נישט, אַז זי ליבט אײַך דאָך.

מאָריס: זי ליבט מיך? אַזאַ פֿרוי ווייסט נישט פֿון קיין ליבע... זי זוכט מײַן געלט וועלכעס זי פֿאַרשווענדט אויף נאַרישקייטן; זי ליבט מיך דערפֿאַר ווײַל איך שטער איר נישט צו גיין אויף יענע פּלעצער וואָס פֿאַרשאַפֿן איר פֿאַרגעניגן, שטעלן צופֿרידן אירע לײַכטזיניקע פֿאַרלאַנגען. איך מאַך איר אַפֿילו קיין פֿאָרוווּרף נישט, ווען זי קומט אַהיים שפּעט בײַ נאַכט. די ערשטע צײַטן פֿלעג איך גיין מיט איר, ווײַל איך האָב נישט געוואָלט מענטשן זאָלן רעדן; איך בין אָבער מיד געוואָרן פֿון דעם סאָרט לעבן. יעדן טאָג קומען אַרײַן גרויסע בילס פֿון פֿאַרשידענע פֿירמעס און איך צאָל. דער סוף וועט זײַן, אַז זי וועט מיך טרײַבן צו באַנקראָט.

אסתּר: (זיפֿצט) יאָ, יאָ, אַזוי איז דאָס לעבן. דער, וואָס קען לעבן, וויל נישט, און דער, וואָס וויל לעבן, קען נישט... אָבער דאָך דאַרפֿט איר אײַער האָפֿענונג נישט אויפֿגעבן. זי איז נאָך יונג, מעגלעך, מיט דער צײַט וועט זי פֿאַרשטיין ווי אָפּצושאַצן איר גליק.

מאָריס: איך ווייס, אַז איר זאָגט עס נאָר, כּדי מיך צו טרייסטן. איר זענט אַ טרײַע, ליבע נשמה. (זיפֿצט) אַך, ווען איך וואָלט דאַן פֿאַרשטאַנען דאָס, וואָס איצט.

אסתּר: יאָ, ווען צײַטן זאָלן זיך אומקערן, וויפֿל אומגליקלעכע וואָלטן גליקלעך געוואָרן! אָבער מיר גייען נישט צוריק, נאָר פֿאָרויס, חבֿר...

מאָריס: אַ העלפֿט פֿון מײַן לעבן וואָלט איך אָפּגעגעבן, ווען עס זאָלן זיך ווידער אומקערן יענע גליקלעכע, אינטערעסאַנטע שטונדן, ווען איך פֿלעג דאָ, אויף דעם זעלבן אָרט, פֿאַרברענגען מיט אײַך אין לעבהאַפֿטע דיסקוסיעס. גאַנצע פּראָבלעמען פֿלעגן מיר באַהאַנדלען. איר געדענקט עס, אסתּר? אָ, ווי שיין און דערהויבן איז יענע צײַט געווען און ווי מאָנאָטאָן און לאַנגווײַליק איז אַלץ איצט!...

אסתּר: (דרייט אויס דעם קאָפּ, ווישט די אויגן) פֿאַר וואָס האָט איר דאַן נישט פֿאַרשטאַנען, נישט געפֿילט דאָס, וואָס איצט?

מאָריס: אָבער איצט פֿאַרשטיי איך, יאָ אסתּר?

אסתּר: יעס, נאָר איצט איז צו שפּעט...

מאָריס: (שטייט אויף אַנטשלאָסן) אסתּר, איך וויל זיך מיט אײַך געזעגענען, איך פֿאָר אַוועק.

אסתּר: (דערשטוינט) איר פֿאָרט אַוועק? ווּ אַהין?

מאָריס: מיר איז קיין אונטערשייד נישט. איך ווייס נאָר, אַז איך מוז אַוועק פֿון דאַנען, אויב נישט וועל איך אַראָפּ פֿון זינען. אָבער איידער איך פֿאָר, האָב איך צו אײַך אַ בקשה; און איך האָף, אַז איר וועט מיר נישט אָפּזאָגן. (נעמט איר האַנט) אַז איך וועל צו אײַך שרײַבן, וועט איר מיר ענטפֿערן?

אסתּר: וואָס פֿאַר אַ פֿראַגע! איר פֿילט דאָך מן־הסתּם, אַז איך בין אײַך אַ גוטער־פֿרײַנד און, עס וועט מיך זיכער אינטערעסירן צו וויסן ווּ איר זענט און וואָס איר מאַכט.

מאָריס: אסתּר, איר פֿאַרשטייט מיך נישט, צי איר ווילט מיך נישט פֿאַרשטיין? איך מיין (צעגערט), אַז איך וועל אײַך שרײַבן איר זאָלט קומען צו מיר, וועט איר קומען?

אסתּר: (צווייפֿלט) מאָריס, ווי קען איך?! נו, און אײַער פֿרוי?

מאָריס: איך וועל זי גטן.

אסתּר: (נאָכדענקענדיק) מאָריס, זײַט אויפֿריכטיק און זאָגט מיר דעם אמת. זענט איר זיכער, אַז איר ליבט זי נישט?

מאָריס: ניין, איך בין אָפֿן־האַרציק, ווי איר פֿאַרלאַנגט עס פֿון מיר.

אסתּר: (אַנטשלאָסן) אַ דאַנק אײַך! (פּויזע. קעמפֿט מיט זיך).

מאָריס: וואָס טראַכט איר, אסתּר? האָב איך אײַך געבערענגט אין אַ פֿאַרלעגנהייט אָדער צווייפֿלט איר נאָך אַלץ אין מײַן באַהויפּטונג?

אסתּר: (אַנטשלאָסן) מאָריס, איך האָב דיך ליב. איך וועל אָנשטרענגען אַלע מײַנע כּוחות דיך גליקלעך צו מאַכן מיט מײַן ליבע. אָ, ווען דו זאָלסט וויסן וויפֿל שלאָפֿלאָזע נעכט מיך האָט געקאָסט דײַן פֿאַרבינדן זיך מיט אַ צווייטער. איך האָב פּרובירט צו דערשטיקן מײַנע געפֿילן, אָבער עס איז מיר נישט געלונגען און מײַן פֿאַרביטערט האַרץ האָט רעאַגירט אויפֿן גאַנצן גאַנג פֿון מײַן לעבן.

מאָריס: אַך, ווי מענטשן זענען בלינד און זעען נישט וואָס אַרום זיי טוט זיך! פֿאַר וואָס האָסטו מיר נישט געעפֿנט מײַנע אויגן דאַן, ווען עס איז נאָך געווען צײַט צו פֿאַרמײַדן די אַלע שמערצן און פּײַן, וואָס מיר ביידע האָבן איבערגעלעבט!

אסתּר: טײַערער מײַנער, מײַן געפֿונען גליק! לאָמיר זיך באַמיִען צו פֿאַרגעסן אַלץ וואָס עס איז געווען און אָנפֿאַנגען אַ נײַ לעבן מיט נײַע האָפֿענונגען. אונדזער גליק איז געקומען אַ ביסל צו שפּעט, אָבער עס מאַכט נישט אויס. בעסער שפּעטער, איידער קיין מאָל נישט...

מאָריס: דו פֿאַרשטייסט דאָס לעבן, מײַן האַרציקע געליבטע, נאָר דו. מיר וועלן אַוועק ערגעץ װײַט, וווּ קיינער קען אונדז נישט. דאָרט וועלן מיר לעבן ווי צוויי מענטשן מיט איין נשמה. און ווען איך וועל באַקומען אַ גט, וועלן מיר צוריקקומען אַהער און איך וועל זײַן שטאָלץ און גליקלעך מיט דיר. (ער קוקט אויפֿן זייגער) נעם, דאַרלינג, און מאַך דיך רײַזע־פֿאַרטיק. איך האָב נאָך אייניקע זאַכן צו באַזאָרגן. כ'וועל באַלד זײַן צוריק. דאַן וועלן מיר באַשטימען וווּ אַהין צו פֿאָרן און וואָס גיכער. (קושט זי) גוד־בײַ. דערווײַל נישט אויף לאַנג. (אָפּ)

אסתּר: (ווי צעטומלט) אַזוי פֿיל יאָרן געוואַרט אויף דעם מאָמענט! אָ, וויפֿל מאָל האָב איך אים שוין אויפֿגעגעבן! דאָך איז דאָס אוממעגלעכע מעגלעך געוואָרן. (אין אַ הײַטערער שטימונג מאַכט זי צו רעכט דאָס פֿײַער, וואָס האַלט בײַם אויסגיין. רופֿט אין אַן אויפֿגעלייגטן טאָן:) מאַמע, מאַמע!

(חנה לויפֿט אַרײַן)

חנה: האָסט מיך גערופֿן, מײַן קינד! ווילסט אַוודאי עסן, האַ? אָט טראָג איך דיר שוין אַרײַן דײַן דינער. זע נאָר, פֿאַר וואָס האָסטו געלאָזט דאָס פֿײַער אויסגיין?

אסתּר: (פּויקט דאָס פֿײַער) שאַ, שאַ, נעם זיך נישט צום האַרצן, אַבי עס איז נאָך אין גאַנצן נישט אויסגעגאַנגען. און ווו עס איז פֿאַראַן אַ פֿונק, קען מען נאָך אָפּראַטעווען. אָט וועסטו באַלד זען. און איצט, מאַמע, גיב מיר עסן. איך בין הונגעריק, אַז איך וואָלט געקענט אײַנשלינגען אַ גאַנצן אָקס.

חנה: אסתּרל, מײַן קינד, עפּעס איז געשען נײַעס. איז ווער דאָ געווען? איך געדענק שוין נישט די צײַט, ווען איך האָב דיך געזען אַזוי פֿריילעך און אַזוי צופֿרידן. עס זאָל נאָר זײַן צום גוטן, טאַטע זיסער אין הימל! עפּעס איז דאָ געשען אַן איבערקערעניש.

אסתּר: יאָ, מאַמע, איך האָב פֿאַר דיר גוטע נײַעס. גיי, טראָג מיר אַרײַן עסן און זעץ דיך דאָ נעבן מיר, וועל איך דיר אַלץ דערציילן.

חנה: גוטער גאָט אין הימל, איך בין נישט ווערט דײַן חסד! אָט ברענג איך שוין אַרײַן. (אָפּ)

אסתּר (גרייט צום טיש. מאַכט זיך גלײַך די האָר, קוקט אין שפּיגל) ווי זאָגט מײַן מאַמע, גאָטעניו, עס זאָל נאָר זײַן צום גוטן!

(חנה קומט מיטן עסן)

חנה: אָט דאָ, טאָכטער. עס און דערצייל דער מאַמען אַלצדינג, דו הערסט? באַהאַלט פֿון מיר קיין זאַך נישט. אַ מאַמע איז דער בעסטער פֿרײַנד!

אסתּר: (עסט) מאַמע, איך פֿאָר אַוועק.

חנה: (דערשטוינט) וואָס? דו פֿאָרסט אַוועק! ווו אַהין? צו וועמען? צו וואָס?

אסתּר: מאַמע טײַערע, מאַטער מיך נישט מיט די אַלע פֿראַגן, ווײַל איך קען דיר איצט גאָרנישט זאָגן. נאָר דו וועסט פֿון מיר קריגן אַ בריוו אין וועלכן איך וועל דיר אַלץ דערקלערן. איך פֿאַרזיכער דיר, אַז איך גיי נישט אַראָפּ פֿון גלײַכן וועג. קענסט גאַנץ רויִק זײַן, דו קענסט דאָך דײַן טאָכטער, און מעגסט זיך אויף מיר פֿאַרלאָזן.

חנה: הײַנטיקע קינדער, פֿרעג מיך נישט, איך קען דיר נישט זאָגן. אָט דאָס זענען די געבילדעטע, די געלערנטע. אַ מאַמע טאָר נישט פֿרעגן און אַ מאַמע טאָר נישט וויסן. ווײי איז מײַנע יאָרן. (וויינט)

אסתּר: (רוקט אָפּ דאָס עסן) איך האָב געוווּסט, אַז עס וועט אַזוי זײַן. אַלץ קומט מיר אָן שווער! אַלץ, אַלץ! ווי וואָלט געווען דער פֿאַל, ווען איך זאָג גאָרנישט, פּאַק אײַן מײַנע זאַכן, פֿאָר אַוועק און דו וואָלטסט אַפֿילו נישט געוווּסט ווּ איך בין אַהינגעקומען? דאָס וואָלט בעסער געווען? גלייב מיר, מאַמע, עס איז בעסער צו הערן גוטע בשׂורות פֿון דער ווײַטנס, איידער צו האָבן צרות פֿון דער נאָענט...

חנה: מילא, זאָל שוין זײַן ווי דו זאָגסט. אָבער וואָס וועלן מיר טון? דו קענסט דאָך דײַן טאַטנס פֿאַרדינסטן און דײַן ברודערס פֿילאָזאָפֿיע. פֿון וואַנען וועלן מיר נעמען צום לעבן? דו ביסט דאָך אונדזער גאַנצע פּרנסה־געבערין! וויי איז מיר.

אסתּר: זאָרג נישט, מאַמע, איך וועל דיר יעדע וואָך צושיקן וויפֿל איך וועל קענען. זײַ נאָר רויִק.

חנה: נו, אויב אַזוי, פֿאָר זשע געזונטערהייט. עס שטייט דאָך געשריבן אין די הייליקע ספֿרים, משנה מקום משנה מזל. מילא, אפֿשר וועט דיר גאָט העלפֿן, מײַן קינד? דיר דאָרט צושיקן דײַן זיווג. נו, זאָל איך אײַנפּאַקן דײַנע זאַכן?

אסתּר: יאָ, מאַמע, פּאַק אײַן אַלץ וואָס דו קענסט. די בעסטע אונטערוועש, און פֿאַרגעס נישט דאָס בלויע קלייד און דעם דרעסינג־גאַון און אַלע קליינינקייטן, הערסט? אַלץ דאַרף איך האָבן. יאָ, פֿאַרגעס נישט די נײַע פּידזשאַמעס.

חנה: גוט, מײַן קינד. (לאָזט זיך גיין)

אסתּר: און מאַמע, די ברוינע שיך און די סליפּערס.

חנה: אַלץ, אַלץ, מײַן קינד. (גייט)

אסתּר: אָ, יעס, און דעם ווײַסן סליפּ, וואָס דו האָסט מיר געקויפֿט מיט פֿינף יאָר צוריק פֿאַר מײַן אויסשטײַער. נו, מאַמע, וואָס שטייסטו, האָסט נאָך נישט אײַנגעפּאַקט? (שמייכלט צופֿרידן)

חנה: אוי, אַ געזונט אויף דיר! ווי קען איך פּאַקן, אַז דו האַלטסט מיך אין איין רופֿן! (אָפּ)

אסתּר: (זעצט זיך פֿאַרמאַטערט) נו, גאָט זײַ דאַנק, שוין אַלץ אַראַנזשירט. (גייט צו צו דער ביכערשאַנק, קוקט איבער אייניקע ביכער, לאַנגע פּויזע).

חיים־דוד דערשײַנט פֿאַרשלאָפֿן

חיים־דוד: זאָג מיר נאָר, טאָכטער מײַנע, די מאַמע האָט מיר דערציילט, אַז דו פֿאָרסט אַוועק. איז דאָס אמת?

אסתּר: יאָ; איך האָב שוין דער מאַמען אַלצדינג דערציילט. איך בעט דיך, לאָז מיך צו רו און שטעל מיר מער נישט קיין פֿראַגן.

חיים־דוד: חלילה. דו ווילסט נישט, דאַרף מען נישט. אָבער איך וויל נאָר וויסן איין זאַך און נישט מער. צו וועמען פֿאָרסטו? ווי לאַנג וועסטו דיך זוימען? און ווען קומסטו צוריק?

אסתּר: איך קען דיר אויף די אַלע פֿראַגן אַפֿילו קיין איין ענטפֿער נישט געבן.

חיים־דוד: וואָס הייסט, דו קענסט נישט? וואָס בין איך דײַנס? (פּויזע) וואָס בין איך דײַנס, פֿרעג איך!

אסתּר: אַ טאַטע, אַ טאַטע, אַ טאַטע! שוין גוט!

חיים־דוד: בין איך יאָ אַ טאַטע? אַ דאַנקען גאָט דערפֿאַר, נו, אַז איך בין יאָ אַ טאַטע, האָב איך דאָך אַ רעכט צו פֿרעגן ווו דו פֿאָרסט!

אסתּר: יאָ; דו האָסט אַ רעכט צו פֿרעגן, אָבער איך האָב נישט קיין מעגלעכקייט דיר צו זאָגן; ווייניקסטנס נישט איצט.

חיים־דוד: (אויפֿגערעגט) אַזוי? אַ סוד! אַ סוד פֿאַר טאַטע־מאַמע, האַ? אוי, די הײַנטיקע קינדער, די קלוגע, די געלערנטע! (צײַגט אויף די ביכער) אַזאַ מזל אויף זיי, ווי זיי האָבן דיך אויסגעלערנט!...

אסתּר: (בייז) לאָז מיך צו רו, איך בעט דיך. וואָס ווילסטו פֿון מיר, וואָס מאַטערסטו מיך, וויפֿל בין איך דיר שולדיק? איך זאָג דיר, אויב וועסט מיך נישט אויפֿהערן צו פּלאָגן, וועל איך מיר דאָס לעבן נעמען און שוין. (וויינט).

חיים־דוד: אָט דאָס איז דער דרך־ארץ, וואָס מען גיט אָפּ טאַטע־מאַמע. אוי, צו וואָס ביסטו געבוירן געוואָרן? צו וואָס — פֿרעג איך.

אסתּר: אָט דאָס פֿרעג איך אויך. פֿון דעסטוועגן האָב איך צו דיר קיין טענה נישט, כאָטש דו ביסט שולדיק אין דעם. (זעצט זיך בײַם פֿײַער).

בעני דערשײַנט

חיים־דוד: אָט גייט מײַן פּרנסה־געבער. הונגעריק אַוודאי, האַ? (בעני רוימט אײַן אסתּרן אין אויער) אָט אַזוי, טאָג און נאַכט נאָר מען סודעט זיך. נו, האָסט שוין געבראַכט עפּעס נײַעס, תּכשיט מײַנער?

בעני: ס'איז נישט קיין נײַעס. אָבער וואָס אַרט עס דיך? מײַנע נײַעס וועלן דיך סײַ ווי סײַ נישט אינטערעסירן.

חיים־דוד: נו, אויב דו האָסט נישט, וועל איך דיר דערציילן נײַעס. דײַן שוועסטער פֿאָרט דאָך אַוועק. אַדרבא, זאָג, דו ביסט דאָך עפּעס אַ גרויסער פֿילאָזאָף, אַ קלוגער מענטש מיט אַ שאַרפֿן מוח, דאַרף אַ מיידל אַוועקפֿאָרן אַז טאַטע־מאַמע זאָלן אַפֿילו נישט וויסן ווהין?

בעני: פֿאַר וואָס נישט? אויב זי פֿאַרשטייט, אַז זי דאַרף פֿאָרן, זאָל זי פֿאָרן. זי איז שוין גענוג אַלט צו וויסן וואָס זי טוט.

חיים־דוד: אַ וויסטער חלום זאָל אויסגיין צו דײַן קאָפּ, דײַנע הענט און פֿיס; משומד וואָס דו ביסט! איך האַלט זיך מיט דיר אַן עצה און וויל, אַז זאָלסט מיר אַרויסהעלפֿן, ביסטו גאָר אויף איר זײַט. וואַרט, וואַרט, איך וועל זיך שוין מיט דיר אָפּרעכענען.

בעני: נישט נייטיק. איך קען שוין דײַנע חשבונות.

חיים־דוד: דו וועסט בײַ מיר קײַען די ערד. שוין זאָלסטו זיך אַרויסטראָגן פֿון הויז, אויב נישט... וועל איך דיך אַרויסוואַרפֿן, ווײַל איינער פֿון אונדז מוז אָפּטרעטן!

בעני: טאַטע, זײַ נישט אין כּעס, מיר וועלן ביידע דאָ בלײַבן; מיר וועלן זיך שוין אויסגלײַכן. איך וועל נאָר אָנהייבן צו פֿאַרדינען און דיר אונטעררוקן עטלעכע שילינג פּאָקעט־מאָני וועט שוין אַלץ זײַן גוט, אַיאָ, טאַטע, איך פֿאַרשטיי וואָס עס קוועטשט דיך אונטערן לעפֿעלע? אָבער דערווײַל האָב איך נישט קיין אַרבעט און עס איז נישטאָ וואָס צו רעדן.

חיים־דוד: נו, יאָ, אַז דער לענדלאָרד וועט קומען נאָך רענט, וועל איך אים זאָגן, מיסטער־לעבן, איר מוזט וואַרטן ביז מײַן תּכשיט וועט ווערן ביזי. און אונדזער לענדלאָרד איז דאָך אַ גוטע נשמה, אַ מענטש מיט אַ ווייך האַרץ, וועט ער אַוודאי וואַרטן; ווי זאָגסטו, טאָכטער?

אסתּר: איך זאָג, אַז איר ביידע נודיעט אַרויס די נשמה און איך האָב נישט קיין געדולד. (האַסטיק אָפּ).

חיים־דוד: און ער וועט זיכער נישט וואַרטן נאָר אונדז אַרויסוואַרפֿן אויף דער גאַס מיט אונדזער גאַנצן פֿאַרמעגנס, משטיינס געזאָגט.

בעני: עט, עט, עס וואַרפֿט זיך נישט אַזוי גרינג.

חיים־דוד: נו, יאָ, ער וועט אַוודאי פֿאַר דיר מורא האָבן. עפּעס אַ קלייניקייט, אַזאַ גרויסער מענטש ווי דו? ביסט אַזאַ חכם, וואָס ליגט אויף מײַנע קראַנקע ביינער און שרײַט, מאַמע גיב עסן! (גייט צו די ביכער).

בעני: טאַטע, איך קען דאָס געזעץ בעסער ווי דײַן לענדלאָרד. ענגלאַנד איז אַ פֿרײַע מדינה, דאָ וואַרפֿט מען נישט. אמת, ער האָט געלט, אָבער כאַראַקטער און מענטשלעכקייט, דאָס האָבן מיר.

חיים־דוד: נו, פֿרעג איך אַ קשיא: איז עס אַ ווּנדער, אַז הײַנטיקע קינדער זענען אַזוי צעלאָזן, ווען מען לעזט אַזעלכע ביכער? (לעזט) די פֿרוי וואָס שטייט אין מיטן. די פֿאַרפֿירטע. פֿרײַע ליבע. מאַדאַם יצר־הרע. אָט דאָס איז אַוודאי דער מאַמעס מעשׂה־ביכל... אוי, עס איז פּשוט נישט אויסצוהאַלטן.

אסתּר דערשײַנט

אסתּר: נו, ווי האַלט איר? שוין דערליידיקט קאַפּיטאַל און אַרבעט? אוי, נאַראָנים, דאָס האָבן שוין פּרובירט גרעסערע פֿון אײַך און דערווײַל איז עס זיי נישט געלונגען.

(אַ קלאַפּ אין טיר, לילי דערשײַנט)

לילי (זייער צעטראָגן): גוד איווונינג!

חיים־דוד: אַ גוט יאָר. קומט נענטער. וואָס שטייט איר אין מיטן?

לילי: אסתּר, איך האָב געוואָלט מיט אײַך עפּעס רעדן, אָבער נאָר מיט אײַך אַליין.

אסתּר: אָלרײַט, לילי. טאַטע, זײַ אַזוי גוט, גיי אַרײַן אין צווייטן צימער.

חיים־דוד: שוין ווידער אַ סוד. וויי איז מיר, ווּ באַהאַלט מען זיך פֿון זיי; ווּ טוט מען זיך אַהין? איך וועל גאָר צוגיין צו דער יוניאָן כאַפּן אַ דאָמינאָ. (אָפּ)

אסתּר: בעני, פּליז גיי אַרײַן אין קיטשן. שטער אונדז נישט. (נערוועז)

בעני: איך וואָלט סײַ ווי אַוועק פֿון דאַנען. אירע סודות אינטערעסירן מיך נישט. (אָפּ)

אסתּר: קומט אַהער, לילי, זיצט און דערציילט מיר וואָס אײַך האָט אַהערגעבראַכט צו מיר.

לילי: אסתּר, אַלס פֿרײַנדין וויל איך אײַך עפּעס פֿאַרטרויען. מאָריס איז שוין זינט עטלעכע טעג אַוועק פֿון דער היים, אפֿשר ווייסט איר ווּ ער איז?

אסתּר: איך? פֿון וואַנען זאָל איך וויסן?

לילי: (אַפּעלירט) אסתּר, איך בעט אײַך אין נאָמען פֿון אונדזער פֿרײַנדשאַפֿט, העלפֿט מיר אים געפֿינען. איך קען אָן אים נישט לעבן...

אסתּר: פֿאַר וואָס איז ער אַוועק פֿון דער היים?

לילי: מיר האָבן זיך צעקריגט און ער איז אַוועק. ער וויל נישט איך זאָל גיין טאַנצן. נו, וועל איך נישט גיין. איך וועל אַלץ טון וואָס ער פֿאַרלאַנגט פֿון מיר, אַבי ער זאָל קומען צוריק. (וויינט)

אסתּר: אויב איך וועל אים זען, וועל איך מיט אים איבעררעדן. אָבער איך קען אײַך נישט צוזאָגן, אַז עס וועט מיר געלינגען. (איבערגאַנג) לילי, איר זענט זייער לײַכטזיניק. נישט אַזוי האַנדלט אַ פֿרוי קעגן איר מאַן. אַ מאַן וויל האָבן אַ היים, אַ פֿרוי פֿאַר זיך אַליין, אַ ווירטין אין שטוב. איר זענט דאָס אַלץ נישט געווען. ער האָט אײַך געליבט, האָט איר באַדאַרפֿט זײַן ליבע אָפּהיטן, אָפּפֿרישן ווי אַ צאַרטע בלום, אָבער איר האָט עס נישט געטון. נו, גאַנץ נאַטירלעך איז זי פֿאַרוועלקט געוואָרן און איצט האָב איך מורא, אַז עס איז שוין צו שפּעט.

לילי: (דערשטוינט) פֿון וואַנען ווייסט איר דאָס אַלץ?

אסתּר: ער האָט דאָס פֿאַר מיר פֿאַרטרויט. אין זײַן אומגליק, האָט ער פֿאַר מיר זיך דאָס האַרץ אויסגערעדט. איך האָב פּרובירט אים אײַנצורעדן, אַז איר זענט נאָך יונג און איר וועט מיט דער צײַט אַנדערש ווערן, כאָטש איך פֿיל און פֿאַרשטיי, אַז דאָס וועט קיין מאָל נישט זײַן. איר זענט אפֿשר נישט שולדיק, עס איז אײַער כאַראַקטער, און דאָס קען מען נישט ענדערן. ער האָט מיר אויך אויסדריקלעך געזאָגט, אַז ער קען נישט און וועט נישט מער לעבן מיט אײַך.

לילי: ער וועט מוזן, איך וועל אים צווינגען דערצו. (וויינט)

אסתּר: איר זענט נאַיִוו, לילי. עס איז נישטאָ אַזאַ געזעץ וואָס קען צווינגען אַ מאַן צו ווינען מיט זײַן פֿרוי אויב ער וויל נישט.

לילי: אויב נישט צוליב מיר, איז צוליב עפּעס אַנדערש. (צעגערט) צוליב זײַן קינד, וואָס איך טראָג אונטער מײַן האַרצן.

אסתּר: (שפּרינגט אויף נערוועז) וואָס רעדט איר, לילי, איז דאָס אמת אָדער נעמט איר עס אָן אַלס מיטל אים צו ברענגען צוריק?

לילי: דאָס איז דער ריינער אמת. די צײַט וועט דאָס איבערצײַגן.

אסתּר: (פֿאַר זיך) אויב אַזוי האָב איך פֿאַרשפּילט. יאָ, יאָ, לילי, ער וועט גיין מיט אײַך צוריק אַהיים, איר האָט אַ רעכט אויף אים. אוי, מײַן קאָפּ! (עפֿנט דאָס פֿענצטער) איך לײַד הײַנט פֿון שרעקלעכע קאָפּשמערצן.

חנה מיט באַגאַזש

חנה: אָט דאָ, טאָכטער, האָב איך דיר אַלץ אײַנגעפּאַקט און פֿאַר געזונטערהייט. (דערזעט לילין) אָ, אַ גאַסט בײַ אונדז. וואָס מאַכט איר לילי?

לילי: אַ דאַנק, איי עם אָו קיי.

מאָריס פֿריילעך געשטימט. דערזעט לילין און בלײַבט שטיין אין פֿאַרלעגנהייט.

אסתּר: מאַמע, זײַ אַזוי גוט און מאַך טיי. מיר האָבן דאָך אַזעלכע געסט.

חנה: יאָ, יאָ. אָט גיי איך שוין צושטעלן דעם קעסל. (אָפּ)

אסתּר: מאָריס, לילי איז אײַך געקומען איבערבעטן. זי וויל, איר זאָלט גיין אַהיים.

מאָריס: איך וועל נישט גיין. (צו לילי) מיט וועלכן רעכט קומסטו מיך זוכן אין פֿרעמדע הײַזער?

לילי: האָב איך דען נישט קיין רעכט, ביסטו דען נישט מײַן געזעצלעכער מאַן?

מאָריס: (ווערט ווילד) אָבער נישט מער ווי בײַם געזעץ.

לילי: מאָריס, איך בעט דיך, קום אַהיים. איך וויל נישט געבן מענטשן קיין געלעגנהייט צו זאָגן, אַז דו ביסט פֿון מיר אַנטלאָפֿן.

מאָריס: הלוואַי וואָלט איך געקענט אַנטלויפֿן פֿון זיך אַליין און פּטור ווערן פֿון דעם זינלאָזן לעבן. וואָס דערוואַרט מיך בײַ דיר אין דער צוקונפֿט; וואָס פֿאַר אַן אינטערעס קען איך האָבן בײַ דיר, אַז מיר זענען צוויי קאָנטראַסטן?! מיר האָבן דאָך קיין שום געמײנשאַפֿטלעכס צווישן זיך. נאָר אויב דו וועסט זיך שפּילן מיט מײַנע געפֿילן און עס וועט דיר דאָך געלינגען מיך צוריקצונעמען אַהיים, דאַן וועט דאָס פֿאַר אונדז ביידע זײַן נישט מער ווי אַ גיהנום.

אסתּר: מאָריס, באַרויִקט אײַך. גייט אַהיים און גיט איר אַ מעגלעכקייט זיך אויסצורעדן. זי האָט אײַך זייער וויכטיקס מיטצוטיילן. (קערט אַוועק דעם קאָפּ)

לילי: מאָריס, נישט צוליב מיר בעט איך דיך. אויב דו ביסט בייז אויף מיר, טו עס נישט צוליב מיר, נאָר צוליב מײַן קינד — אונדזער קינד — וואָס דאַרף געבוירן ווערן. (אסתּר דרייט שנעל אויס דעם קאָפּ, קוקט אויף מאָריסן).

מאָריס: וואָס רעדסטו, לילי? איז דאָס אמת?

לילי: אַזוי אמת ווי גאָט לעבט! (סצענע.)

אסתּר: מאָריס, גיי אַהיים. מען קען נישט גיין קעגן גורל. אַזוי איז עס באַשטימט! (ווישט זיך די אויגן) איר זעט (צײַגט אויף איר באַגאַזש) אָט האָב איך באַשטימט צו פֿאָרן אויף אַ וועג וועלכער איז געווען אויסגעשפּרייט מיט בלומען און אַז דער גורל וויל נישט, גייט עס נישט...

מאָריס: לילי, גיי אַהיים, איך וועל באַלד קומען.

לילי: (מיט צופֿרידנקייט) דײַן ערנוואָרט?

מאָריס: יעס, מײַן ערנוואָרט.

לילי: אָלרײַט, איך גלייב דיר. גוד־בײַ. (אָפּ)

(סצענע. לאַנגע פּויזע. אסתּר וויינט היסטעריש)

מאָריס: (נעמט זי אַרום) אסתּר, מײַן טײַערע, גלייב מיר, אַז מיר איז פֿיל ערגער ווי דיר. דו ביסט, וויינקסטנס, פֿרײַ, נישט צוגעבונדן צו קיינעם, איך אָבער, ווי וועל איך עס אויסהאַלטן?

אסתּר: (פֿאַרצווייפֿלט) מאָריס, גיי אַהיים. עס רופֿט דיך איצט אַ פֿליכט! דו וועסט ווערן אַ פֿאָטער און דאָס לעבן פֿון דײַן קינד וועט אין דיר אײַנפֿלאַנצן ליבע, גלויבן און מוט. דו וועסט ווידער קענען פֿאָרזעצן דעם שווערן קאַמף. איך אָבער, פֿאַר וועמען האָב איך צו לעבן? ווער דאַרף מיך? (צעוויינט זיך) ווער וועט פֿאַרנעמען דײַן פּלאַץ אין מײַן האַרצן?

מאָריס: די וועלט איז פּוסט און נאַריש. נישטאָ קיין ממשותדיקס. איך האָב געהאַנדלט לײַכטזיניק, נישט־אויסגערעכנט, און דערפֿאַר זיך פֿאַרדרייט אין אַזאַ קאָשמאַר פֿון וועלכן איך וועל זיך שוין קיין מאָל נישט קענען באַפֿרײַען. דו אָבער האָסט שוין געהאַנדלט מיט פֿאַרשטאַנד, מיט איבערלייגונג. — דער רעזולטאַט? מיר זענען ביידע באַנקראָט. (נעמט זי אַרום) אסתּר, מיר האָבן ביידע געהאַט אַ שיינעם, גײַסטרײַכן חלום, וואָס האָט נאָר געדויערט אַ קורצע צײַט און באַלד זענען מיר געקומען צו דער איבערצײַגונג, אַז נאָר חלומות קענען זײַן אַזוי גײַסטרײַך און שיין! אסתּר טײַערע, זײַ מיר מוחל! דו ווייסט דעם אמת, אַז איך האָב עס אַנדערש געמיינט און געוואָלט. איך גיי ווו עס רופֿן מיך די פֿליכטן פֿון אַ פֿאָטער, אָבער איך פֿאַרזיכער דיר, אַז דו און נאָר דו וועסט זײַן אין מײַן האַרצן און פֿאַרנעמען דאָס אָרט פֿון מײַן געליבטער, מײַן פֿרוי און לעבנס־באַגלייטערין. זײַ געזונט, מײַן האַרציק געליבטע, און טראַכט תּמיד וועגן מיר, ווײַל איך וועל שטענדיק דענקען וועגן דיר. (סצענע. גיט איר אַ קוש. זי באַגלייט אים צו דער טיר).

מאָריס: גוד־בײַ, מײַן אסתּר.

אסתּר: גוד־בײַ. (מאָריס אָפּ. זי גייט וואַקלענדיק זיך צום טיש, פֿאַלט אַרויף אויף אים און צעוויינט זיך ביטער).

פֿאָרהאַנג פֿאַלט.